

Rzecznik Praw Pacjenta

Problematyka zgłoszeń kierowanych na infolinię Rzecznika Praw Pacjenta w 2019 roku

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów i pojęć /	4
Wprowadzenie /	7
Podstawowa opieka zdrowotna /	13
Ambulatoryjna opieka specjalistyczna /	16
Opieka stomatologiczna /	22
Leczenie szpitalne /	24
Szpitalny oddział ratunkowy /	29
Rehabilitacja lecznicza /	32
Opieka długoterminowa /	35
Opieka paliatywna i hospicyjna /	38
Opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień /	40
Problematyka zgłoszeń według prawa pacjenta /	42
Wnioski /	47

WYKAZ SKRÓTÓW I POJĘĆ

AOS	ambulatoryjna opieka specjalistyczna (tj. udzielanie przez świadczeniodawców świadczeń opieki zdrowotnej osobom niewymagającym leczenia w warunkach całodobowych lub całodziennych)
Biuro	Biuro Rzecznika Praw Pacjenta
Czas oczekiwania	różnica między datą rejestracji skierowania w podmiocie leczniczym a datą wizyty
ITM Rzecznik	program służący do rejestracji rozmów obsługiwanych za pośrednictwem infolinii
TIP/infolinia	Telefoniczna Informacja Pacjenta Rzecznika Praw Pacjenta
Karta DILO	Karta Diagnostyki i Leczenia Onkologicznego
Kompleksowość udzielanych świadczeń opieki zdrowotnej (kompleksowość leczenia)	możliwość realizacji świadczeń opieki zdrowotnej w zakresach, o których mowa w art. 15 ust. 2 ustawy o świadczeniach, obejmujących niezbędne etapy i elementy procesu ich realizacji, w szczególności strukturę świadczeń opieki zdrowotnej w danym zakresie albo zakresach
KRUS	Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
Lek	produkt leczniczy w rozumieniu ustawy z dnia 6 września 2001 r. – Prawo farmaceutyczne (Dz.U. z 2020 r. poz. 944)
MOPS	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
MRPiPS	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
NiŚOZ	Nocna i świąteczna opieka zdrowotna (świadczenia opieki zdrowotnej z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej udzielane przez świadczeniodawców poza godzinami pracy określonymi w umowach o udzielanie świadczeń podstawowej opieki zdrowotnej, w szczególności w dni wolne od pracy i w święta, w przypadku nagłego zachorowania lub nagłego pogorszenia stanu zdrowia świadczeniobiorcy, które nie jest stanem nagłym)
NIZP-PZH	Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny
NFZ	Narodowy Fundusz Zdrowia
NIK	Najwyższa Izba Kontroli
Oddział	specjalność komórki organizacyjnej zakładu leczniczego, zdefiniowana na podstawie VII części kodu/kodów charakteryzujących specjalność komórki organizacyjnej zakładu leczniczego, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 27 kwietnia 2017 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie systemu resortowych kodów identyfikacyjnych oraz szczegółowego sposobu ich nadawania (Dz.U. z 2017 r. poz. 999)
Osoby posiadające szczególne uprawnienia	osoby, w tym: kobiety w ciąży; świadczeniobiorcy, o których mowa w art. 47 ust. 1a i 1b ustawy o świadczeniach; osoby, o których mowa w art. 43 ust. 1 ustawy o świadczeniach; inwalidzi wojenni i wojskowi; kombatanci oraz działacze opozycji antykomunistycznej; osoby represjonowane i deportowani do pracy przymusowej

<i>OWU</i>	rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie ogólnych warunków umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej (Dz.U. z 2020 r. poz. 320)
<i>Pacjent ubezpieczony</i>	osoba uprawniona do świadczeń zdrowotnych zgodnie z ustawą o świadczeniach
<i>PCPR</i>	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
<i>PFRON</i>	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
<i>POZ</i>	podstawowa opieka zdrowotna
<i>Podmiot leczniczy</i>	podmiot, o którym mowa w art. 2 pkt 4 i 5 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 295)
<i>Produkt leczniczy</i>	produkt leczniczy w rozumieniu ustawy z dnia 6 września 2001 r. – Prawo farmaceutyczne (Dz.U. z 2017 r. poz. 2211), tj. substancja lub mieszanina substancji, przedstawiana jako posiadająca właściwości zapobiegania lub leczenia chorób występujących u ludzi lub zwierząt lub podawana w celu postawienia diagnozy lub w celu przywrócenia, poprawienia lub modyfikacji fizjologicznych funkcji organizmu poprzez działanie farmakologiczne, immunologiczne lub metaboliczne
<i>Rodzaje świadczeń zdrowotnych</i>	zakresy świadczeń gwarantowanych, o których mowa w art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2019 r. poz. 1373)
<i>Rzecznik</i>	Rzecznik Praw Pacjenta
<i>SOR</i>	Szpitalny oddział ratunkowy
<i>Szpital</i>	podmiot leczniczy realizujący świadczenia w ramach umowy na leczenie szpitalne
<i>Świadczenia opieki zdrowotnej</i>	świadczenie zdrowotne, świadczenie zdrowotne rzeczowe i świadczenie towarzyszące
<i>Świadczenia gwarantowane</i>	świadczenia opieki zdrowotnej finansowane w całości lub współfinansowane ze środków publicznych na zasadach i w zakresie określonym w ustawie o świadczeniach
<i>Świadczenia towarzyszące</i>	zakwaterowanie i adekwatne do stanu zdrowia wyżywienie w szpitalu lub w innym zakładzie leczniczym podmiotu leczniczego wykonującego działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej, usługi transportu oraz transportu sanitarnego, a także zakwaterowanie poza zakładem leczniczym podmiotu leczniczego, jeżeli konieczność jego zapewnienia wynika z warunków określonych dla danego świadczenia gwarantowanego
<i>Świadczenia zdrowotne</i>	działania służące zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu lub poprawie zdrowia oraz inne działania medyczne wynikające z procesu leczenia lub przepisów odrębnych regulujących zasady ich wykonywania
<i>Środek spożywczy specjalnego przeznaczenia żywieniowego</i>	środek spożywczy specjalnego przeznaczenia żywieniowego w rozumieniu ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o refundacji leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyrobów medycznych (Dz.U. z 2020 r. poz. 357)
<i>Telefoniczna Informacja Pacjenta</i>	Telefoniczna Informacja Pacjenta
<i>Tryb przyjęcia nagły</i>	tryb przyjęcia w wyniku przekazania przez zespół ratownictwa medycznego lub pacjenci przyjmowani do leczenia szpitalnego w stanie zagrożenia życia i zdrowia

Tryb przyjęcia planowy	tryb przyjęcia na podstawie skierowania lub przyjęcie planowe osoby, która skorzystała ze świadczeń opieki zdrowotnej poza kolejnością, zgodnie z uprawnieniami przysługującymi na podstawie odrębnych przepisów
Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego	ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. z 2020 r. poz. 685)
Ustawa o świadczeniach	ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2019 r. poz. 1373)
Ustawa o prawach pacjenta	ustawa z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz.U. z 2020 r. poz. 864)
Wyroby medyczne	wyroby medyczne, wyroby medyczne do diagnostyki <i>in vitro</i> , wyposażenie wyrobów medycznych, wyposażenie wyrobów medycznych do diagnostyki <i>in vitro</i> oraz aktywne wyroby medyczne do implantacji, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 20 maja 2010 r. o wyrobach medycznych (Dz.U. z 2020 r. poz. 186)
ZUS	Zakład Ubezpieczeń Społecznych

WPROWADZENIE

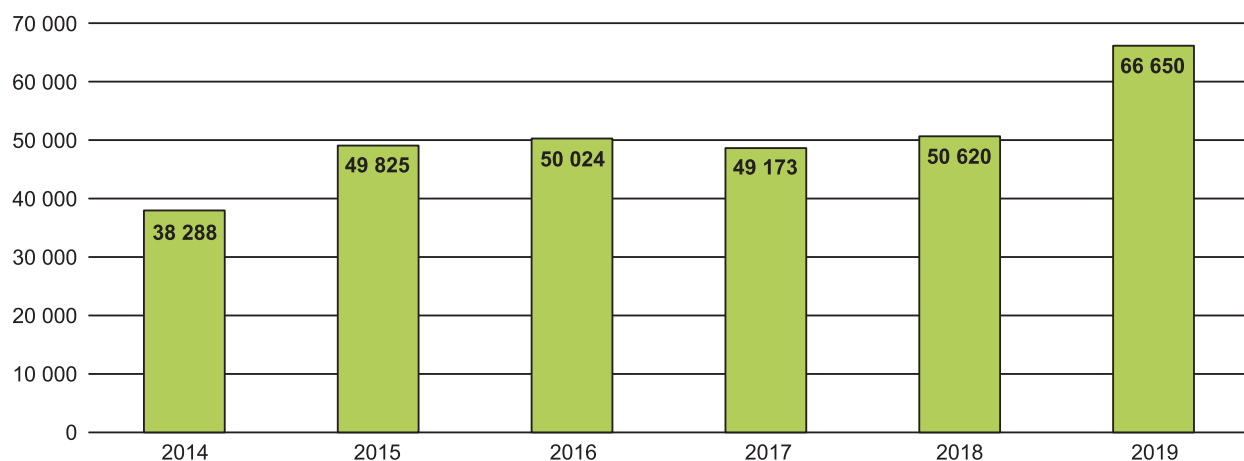
Analiza kierowanych do Rzecznika sygnałów jest bardzo cennym źródłem informacji o pojawiających się u pacjentów wątpliwościach i wskazywanych przez nich nieprawidłowościach, występujących w systemie ochrony zdrowia. Rola infolinii jako źródła informacji jest tutaj kluczowa – wskazuje na obszary szczególnej uwagi ze strony Rzecznika Praw Pacjenta. Dotyczą one m.in. korzystania z podstawowego prawa pacjenta, mianowicie prawa do świadczeń opieki zdrowotnej.

W styczniu 2019 r. Rzecznik Praw Pacjenta opublikował pierwszy raport poświęcony problematyce zgłoszeń kierowanych na infolinię w latach 2015–2018 oraz przekazywanych bezpośrednio w urzędzie. Zapowiedział wówczas, że taka informacja będzie przekazywana do publicznej wiadomości co roku.

Od 13 listopada 2018 r. Infolinia Rzecznika jest integralną częścią Telefonicznej Informacji Pacjenta. Dzięki temu pacjent, korzystając z jednego numeru telefonu ma możliwość rozmowy z konsultantami Rzecznika i Narodowego Funduszu Zdrowia. Popularność tej formy kontaktu z Rzecznikiem stale rośnie. W ubiegłym roku liczba połączeń zwiększyła się o ok. 30%. Jak wskazują dane w wykresie 1. liczba zgłoszeń wzrasta. Dzięki pomocy doświadczonych konsultantów Biura, obywatel może uzyskać fachową informację z zakresu praw pacjenta, jak również zostać właściwie pokierowany przez nich po systemie ochrony zdrowia – co wielokrotnie przyczynia się do rozwiązania problemu dzwoniącegogo.

Niniejsze opracowanie obejmuje zagadnienia i problemy powstałe w relacji pomiędzy placówką medyczną a pacjentem lub osobą działającą w jego imieniu. Przedstawione dane dotyczą lat 2015–2019.

Wykres 1. Liczba zgłoszeń skierowanych za pośrednictwem infolinii w latach 2014–2019

Wykres 1.1. Liczba rozmów telefonicznych z podziałem na miesiące w latach 2018–2019

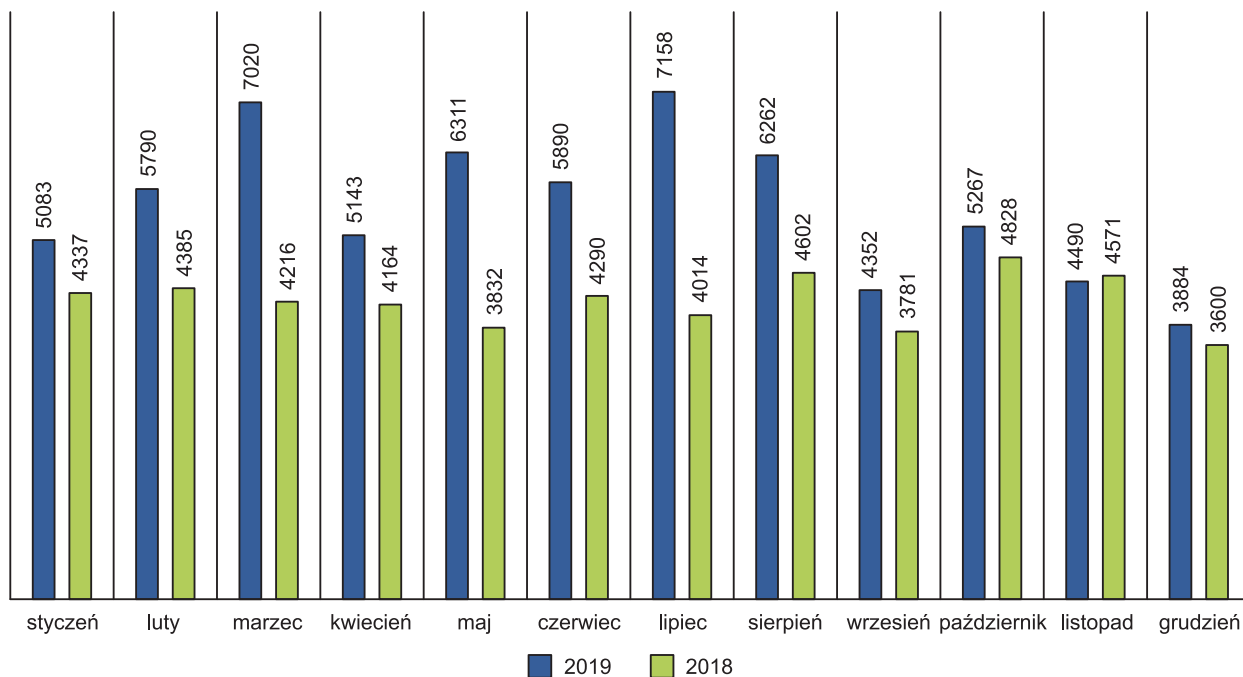

Tabela 1. Rozmowy telefoniczne zarejestrowane w latach 2015–2019 wg regionów

WOJEWÓDZTWO	2015	2016	2017	2018	2019
dolnośląskie	3 951	3 980	4 558	4 637	7 082
kujawsko-pomorskie	2 049	2 470	1 657	2 101	2 321
lubuskie	981	852	977	958	1 426
lubelskie	1 754	1 564	1 367	2 085	1 838
łódzkie	3 353	2 850	3 212	3 448	3 900
małopolskie	3 836	4 267	4 254	4 155	5 715
mazowieckie	12 799	13 048	12 668	12 850	15 696
opolskie	927	813	926	948	1 226
podkarpackie	1 397	1 409	1 671	1 527	1 544
podlaskie	1 122	945	883	1 040	1 155
pomorskie	2 795	2 935	2 525	2 572	3 759
śląskie	6 692	6 900	6 945	6 389	9 722
świętokrzyskie	1 518	1 084	1 063	1 035	1 343
warmińsko-mazurskie	1 424	1 495	1 403	1 327	2 062
wielkopolskie	3 426	3 392	3 096	3 586	3 959
zachodniopomorskie	1 760	1 998	1 888	1 901	3 818
Inne	40	23	80	61	82
OGÓŁEM	49 825	50 024	49 173	50 620	66 650

Sygnaly przekazywane na Infolinię pochodzą z całego kraju, jednak struktura geograficzna połączeń jest różna, co potwierdzają dane zamieszczone w tabeli 1. Liczba zarejestrowanych połączeń z danych województw niekoniecznie wskazuje na skalę pojawia-

jących się problemów w poszczególnych regionach kraju. Zróżnicowana liczba przekazanych przez mieszkańców poszczególnych województw problemów jest ściśle związana z liczbą podmiotów leczniczych, w poszczególnych województwach, a co za tym idzie liczbą udzielanych świadczeń zdrowotnych. W województwach takich jak: lubuskie, podlaskie, opolskie – znajduje się mniejsza liczba placówek medycznych niż w pozostałych województwach.

W wyniku analizy danych, w porównaniu do 2018 r., należy wskazać, że zmalała liczba sygnałów zarejestrowanych z TIP w województwie lubuskim, w pozostałych 15 województwach liczba ta wzrosła. Najwięcej sygnałów zarówno w 2019 r., jak i 2018 r. zostało zgłoszonych przez mieszkańców województwa mazowieckiego, śląskiego, dolnośląskiego, małopolskiego. Najmniej sygnałów na TIP odnotowano z województwa podlaskiego, opolskiego, świętokrzyskiego, lubelskiego.

Mapa 1. Liczba rozmów telefonicznych z kraju zarejestrowanych w 2019 roku w podziale na województwa

Tabela 2. Rozmowy telefoniczne zarejestrowane w latach 2015–2019 z podziałem na podmioty, których dotyczyły zgłoszenia

RODZAJ INSTYTUCJI	2015	2016	2017	2018	2019
Podmioty lecznicze	42 784	46 146	44 962	44 554	53 122
Instytucje systemu zdrowotnego*	2 546	2 624	2 829	4 350	12 892
Instytucje poza systemem zdrowotnym**	4 495	1 254	1 382	1 716	636
OGÓŁEM	49 825	50 024	49 173	50 620	66 650

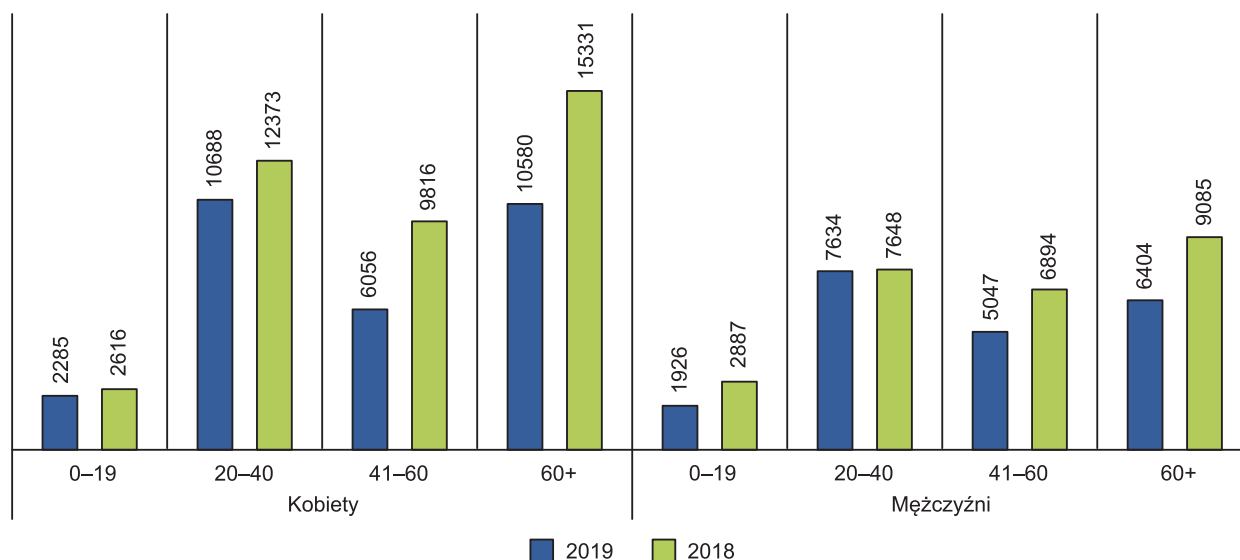
* MZ, NFZ, Izby Aptekarskie, Izby Lekarskie, Izby Pielęgniarek i Położnych.

** MRPiPS, KRUS, PFRON, MOPS, PCPR.

Analiza wpływających zgłoszeń za pośrednictwem infolinii wskazuje, że tematyka podejmowana przez rozmówców nie zawsze dotyczyła zakresu zadań i kompetencji Rzecznika Praw Pacjenta. Może mieć to związek z możliwością wykonywania bezpłatnych połączeń na TIP. Jednakże konsultanci infolinii w pełni profesjonalnie przekazują informacje, również dotyczące innej tematyki i wskazują, gdzie pacjenci mogą uzyskać pomoc. W rezultacie liczba połączeń w sprawach niezwiązanych z problematyką zdrowotną w ubiegłym roku wyraźnie spadła, co wskazuje na pozytywne efekty edukacji rozmówców, prowadzonej na TIP Rzecznika.

Z analizy zgromadzonych danych za 2019 r. wynika, że najczęściej za pośrednictwem TIP z Rzecznikiem kontaktują się kobiety, z którymi rozmowy stanowią 60,2% wszystkich połączeń telefonicznych zarejestrowanych w latach 2015–2019. Mężczyźni preferujący tę formę kontaktu stanowią 39,8% wszystkich rozmówców w tym samym okresie.

Wykres 2. Rozmowy telefoniczne zarejestrowane w latach 2015–2019 z podziałem na wiek osób dzwoniących

Jak wynika z wykresu 2, wzrasta liczba połączeń telefonicznych od osób, które ukończyły 60. rok życia. Zdaniem Rzecznika, zwiększenie liczby połączeń od osób w tym przedziale wiekowym, może mieć związek z refundacją produktów leczniczych dla seniorów 75+. Nie bez znaczenia jest także wsparcie, jakie udziela Rzecznik seniorom informując, jak poruszać się w systemie ochrony zdrowia. W ciągu czterech kolejnych lat

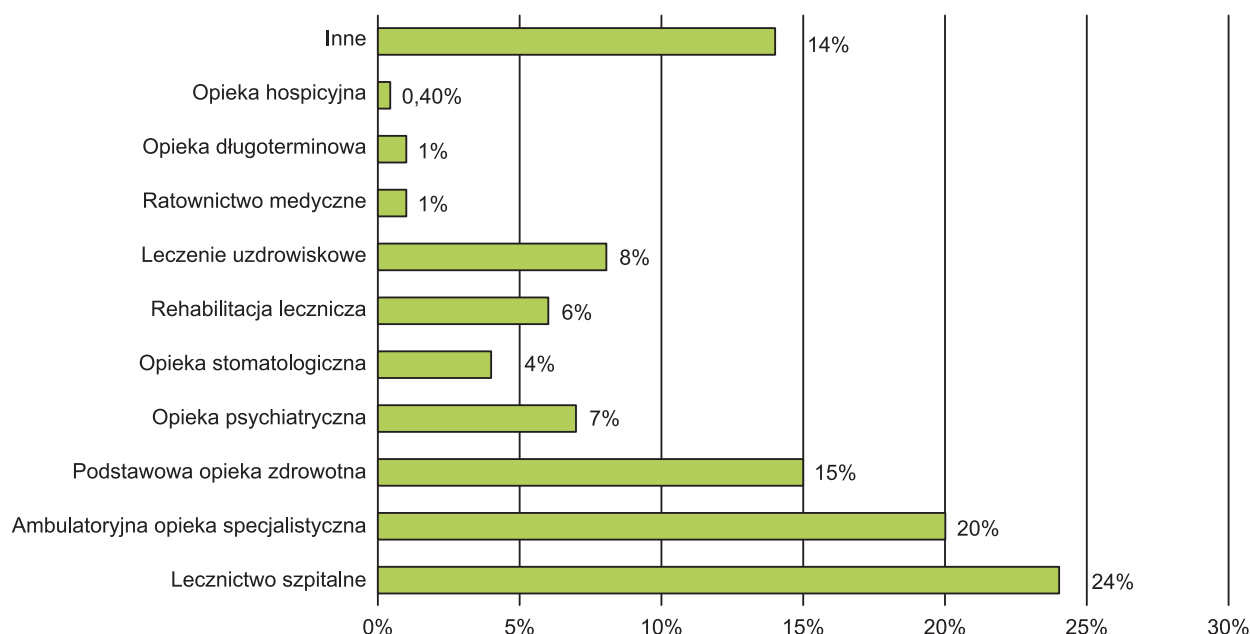
(2015–2019) liczba przeprowadzonych rozmów telefonicznych, które dotyczyły pacjentów w wieku 60+ sukcesywnie rosła – w 2015 r. wynosiła 26%, zaś w 2019 r. stanowiły one 36,6% połączeń na TIP.

Rzecznik Praw Pacjenta od 8 marca 2018 r. wspólnie z organizacjami społecznymi, działającymi na rzecz pacjentów, prowadzi projekt „Łączy Nas Pacjent”. W ramach tego projektu dyżurujący na infolinii Rzecznika przedstawiciele tych organizacji informują i doradzają pacjentom w sprawach zapewniania właściwego trybu leczenia. W ramach posiadanych kompetencji zajmują się także edukacją zdrowotną.

W 2019 r. w ramach projektu współpracę z Rzecznikiem podjęło 11 organizacji, tj.:

- ▶ Onkocafe – Razem Lepiej,
- ▶ Fundacja Urszuli Jaworskiej,
- ▶ Stowarzyszenie na rzecz osób z niedoborem alfa-1 antytrypsyny w Polsce,
- ▶ Unia Stowarzyszeń Chorych na Łuszczycę i ŁZS,
- ▶ Polskie Stowarzyszenie Na Rzecz Dzieci Chorych na Padaczkę,
- ▶ Stowarzyszenie Osób z NTM „UroConti”,
- ▶ Fundacja Małgosi Braunek BĄDŹ,
- ▶ Polska Koalicja Pacjentów Onkologicznych,
- ▶ Fundacja STOMAlife,
- ▶ Stowarzyszenie Pomocy Psychologicznej Syntonia,
- ▶ Polskie Towarzystwo Stwardnienia Rozsianego,
- ▶ Stowarzyszenie Pomocy Chorym na mięsaki Sarcoma,
- ▶ Ogólnopolska Federacja Stowarzyszeń Reumatyków „REF”,
- ▶ Stowarzyszenie Apetyt na Życie,
- ▶ Stowarzyszenie Rodzin z Chorobą Fabry’ego,
- ▶ Stowarzyszenie Pacjentów ze Schorzeniami Serca i Naczyń „EcoSerce”.

Wykres 3. Udział wybranych rodzajów świadczeń zdrowotnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych rozmów telefonicznych w 2019 roku

Jak wynika z wykresu 3. w 2019 r., spośród wszystkich rodzajów świadczeń, najwięcej zgłoszeń dotyczyło leczenia szpitalnego (16 238 zgłoszeń, co stanowiło 24,4%), ambulatoryjnej opieki specjalistycznej (13 516 zgłoszeń, co stanowiło 20,3%), podstawowej opieki zdrowotnej (9734 zgłoszeń, co stanowiło 14,6%) oraz leczenia uzdrowiskowego (5173 zgłoszeń, co stanowiło 7,8%). W porównaniu do 2018 r. największy wzrost zgłoszeń dotyczył leczenia uzdrowiskowego – w 2018 r. takich zgłoszeń odnotowano 1368, zaś w 2019 r. o 3805 więcej. W tabeli 3. zawarto szczegółowe informacje dotyczące liczby zgłoszeń na TIP.

Tabela 3. Rozmowy telefoniczne zarejestrowane w latach 2015–2019 wg rodzajów świadczeń zdrowotnych

RODZAJ ŚWIADCZEŃ ZDROWOTNYCH	2015	2016	2017	2018	2019
Lecznictwo szpitalne	16 752	17 010	17 656	16 282	16 238
Ambulatoryjna opieka specjalistyczna	10 817	12 049	10 672	10 288	13 516
Podstawowa opieka zdrowotna	9 090	8 890	7 666	7 306	9 734
Opieka psychiatryczna	3 797	3 887	4 783	5 477	4 419
Opieka stomatologiczna	2 131	1 649	2 128	1 947	2 604
Rehabilitacja lecznicza	1 787	1 843	2 024	2 198	3 535
Leczenie uzdrowiskowe	1 371	1 471	1 274	1 368	5 173
Ratownictwo medyczne	766	712	939	1 112	896
Opieka długoterminowa	443	573	561	502	919
Opieka hospicyjna	323	170	211	251	295
Inne	2 548	1 770	1 259	3 889	7129
OGÓŁEM zarejestrowanych rozmów	49 825	50 024	49 173	50 620	66 650

Wnioski:

W 2019 r. odnotowaliśmy wzrost zgłoszeń na infolinię w stosunku do 2018 r. Zwiększenie zanotowano w zakresie problemów dotyczących: ambulatoryjnej opieki specjalistycznej (o 31,4%), podstawowej opieki zdrowotnej (o 33,2%), leczenia stomatologicznego (o 33,7%), rehabilitacji leczniczej (o 60,8%) i leczenia uzdrowiskowego (wzrost niemal trzykrotny).

Niepokojące jest nasilenie zgłoszeń dotyczących problematyki uzdrowiskowej. Pomimo wzrostu nakładów na zakup tych świadczeń, ilość osób niezadowolonych z rozstrzygnięć NFZ w przedmiocie kwalifikowania na leczenie i chorych zgłaszających uwagi i zastrzeżenia do warunków pobytu na terapii uzdrowiskowej, ciągle wzrasta. Dodatkową tego przyczyną jest również sytuacja demograficzna i zwiększająca się liczba seniorów z wielochorobowością wymagających leczenia wspomagającego.

Szczegółowo przyczyny wybranych pozostałych świadczeń koszykowych są wskazane w dalszej części opracowania.

PODSTAWOWA OPIEKA ZDROWOTNA

Podstawowa opieka zdrowotna to zasadniczy element systemu ochrony zdrowia w Polsce. Zgodnie z obowiązującymi przepisami POZ powinna zapewniać kompleksową opiekę zdrowotną nad pacjentem oraz jego rodziną. Celem POZ jest ocena potrzeb objętej opieką populacji, ustalenie priorytetów zdrowotnych oraz działań profilaktycznych. Uzyskanie świadczeń zdrowotnych w POZ wiąże się ze złożeniem deklaracji wyboru lekarza, pielęgniarki i położnej POZ.

Zgłoszenia w zakresie POZ dotyczyły praw pacjenta do:

- ▶ świadczeń zdrowotnych, co stanowiło w latach 2015–2019 – ok. 96%;
 - ▶ dokumentacji medycznej, co stanowiło w latach 2015–2019 – 3%;
 - ▶ informacji o stanie zdrowia oraz wyrażenia zgody, co stanowiło w latach 2015–2019 – 1%
- wszystkich zgłoszeń kierowanych za pośrednictwem Infolinii w zakresie POZ.

Tabela 4. Problematyka zgłoszeń dotyczących POZ zarejestrowanych w latach 2015–2019

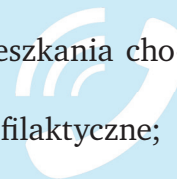
PODSTAWOWA OPIEKA ZDROWOTNA	2015	2016	2017	2018	2019
PRAWO DO ŚWIADCZEŃ ZDROWOTNYCH	18 951	24 982	26 570	28 593	27 749
dostęp do świadczeń zdrowotnych	16 267	21 158	22 648	24 916	23 799
odmowa udzielenia świadczenia w dniu zgłoszenia	3 999	5 107	4 972	4 662	5 248
odmowa rejestracji w trybie nagłym	2 549	3 121	3 762	3 528	3 629
odmowa rejestracji na późniejszy termin	2 167	3 202	3 591	3 367	3 452
odmowa wydania zlecenia na wykonanie badań diagnostycznych	1 987	3 261	3 294	3 089	3 257
odmowa wydania skierowania na badania zleczone przez lekarza AOS w celu kontynuacji leczenia	1 843	2 172	2 369	2 221	2 410
odmowa wizyty w domu chorego	1 136	987	1 211	1 136	1 252
odmowa ordynacji leku, wyrobu medycznego i środka spożywczego specjalnego przeznaczenia żywieniowego z refundacją	711	934	871	817	933
odmowa wydania zaświadczenia	633	1 014	1 144	1 073	1 082
odmowa wydania zlecenia na transport sanitarny	631	598	624	585	683
odmowa skierowania do AOS	342	411	398	373	427
odmowa przyjęcia deklaracji wyboru lekarza, pielęgniarki lub położnej	211	227	231	217	248
odmowa udzielenia świadczeń zdrowotnych w ramach NiŚOZ	51	87	167	157	129

cd. tabeli

PODSTAWOWA OPIEKA ZDROWOTNA	2015	2016	2017	2018	2019
odmowa udzielenia świadczenia zdrowotnego w związku z brakiem potwierdzonego ubezpieczenia zdrowotnego	7	37	14	13	20
warunki udzielania świadczeń zdrowotnych	2 684	3 824	3 922	3 678	3 951
organizacja pracy podmiotu leczniczego	1 365	1 712	1 693	1 588	1 780
zachowanie pracowników podmiotu leczniczego	964	1 437	1 732	1 624	1 612
zastrzeżenia do świadczeń zdrowotnych udzielanych przez lekarza pielęgniarkę lub położną	346	672	479	449	545
zaniechanie obowiązku wizyty patronażowej u noworodka	9	3	18	17	13
PRAWO DO INFORMACJI, TAJEMNICY INFORMACJI ZWIĄZANYCH Z PACJENTEM ORAZ WYRAŻENIA ZGODY	42	116	127	119	113
PRAWO DO POSZANOWANIA INTYMNOŚCI I GODNOŚCI	63	70	132	124	109
obecność osób nieuprawnionych przy udzielaniu świadczenia zdrowotnego	46	51	87	82	74
brak warunków zapewniających poszanowanie intymności	17	19	45	42	34
PRAWO DO DOKUMENTACJI MEDYCZNEJ					
odmowa udostępnienia dokumentacji medycznej oraz zastrzeżenia związane z treścią dokumentacji medycznej	341	952	882	827	841
OGÓŁEM sygnałów telefonicznych dotyczących POZ	19 397	26 120	27 711	29 664	28 812

Najczęściej zgłaszane problemy w zakresie POZ, w 2019 roku, dotyczyły realizacji prawa do świadczeń zdrowotnych, w tym:

- ▶ utrudnionego dostępu do lekarza POZ, w szczególności trudności w zarejestrowaniu się do lekarza w przypadku nagłego pogorszenia stanu zdrowia;
- ▶ ograniczonej możliwości w uzyskaniu świadczenia w miejscu zamieszkania chorego;
- ▶ odmowy wydania skierowania na badania diagnostyczne, w tym profilaktyczne;
- ▶ dostępu do leków niezbędnych w terapii chorób przewlekłych;
- ▶ żądania opłat za zaświadczenia lekarskie w sytuacji, gdy pacjenci ubiegają się o świadczenie uzupełniające przeznaczone dla osób z niepełnosprawnościami;
- ▶ sytuacji konfliktowych w relacjach pacjenta z pracownikiem medycznym.

Jednak, jak wynika z analizy danych uzyskanych za pośrednictwem infolinii liczba zgłoszeń kierowanych do Rzecznika dotyczących prawa do świadczeń zdrowotnych w POZ w 2019 roku minimalnie spadła w stosunku do 2018 roku. W latach 2015–2019 stanowiły one średnio 17% wszystkich zgłoszeń telefonicznych dotyczących prawa pacjenta do świadczeń zdrowotnych. Można wnioskować, że ten niewielki spadek związany był ze zmianą przepisów prawa. Chodzi głównie o leki otrzymywane w ramach programu 75+

oraz umożliwienie wystawiania pacjentom recept jednorazowo, na cały określony czas terapii (np. trzymiesięczny, roczny).

Analiza problemów z omawianego zakresu wskazuje, że przepisy prawa nie nakładają na POZ obowiązku prowadzenia kolejek oczekujących. W związku z czym pacjent powinien otrzymać pomoc w dniu zgłoszenia lub w innym terminie z nim ustalonym. Jak wskazują osoby kontaktujące się z Rzecznikiem za pośrednictwem TIP – najczęstsze poruszane zagadnienia dotyczące POZ to: brak możliwości uzyskania pomocy medycznej w dniu zgłoszenia, odmowa rejestracji na wizytę w późniejszym terminie oraz odmowa wizyty w domu pacjenta. Powyższe kwestie latach 2015–2019 stanowiły w średnio ok. 50% wszystkich zgłoszeń dotyczących prawa pacjenta do świadczeń zdrowotnych w ramach POZ.

Liczba sygnałów dotyczących problematyki podstawowej opieki zdrowotnej ilościowo spadła. Jednakże liczba ta może się zwiększać, jeśli nie nastąpi wyraźna poprawa w zakresie zasobów lekarzy rodzinnych (w tym w szczególności lekarzy pediatrów) oraz nadal występujące zjawisko rozszerzania zadań w ramach odciążania specjalistycznej opieki medycznej (głównie szpital i AOS).

Istotnym procentem w zakresie skarg na POZ jest unikanie przez lekarzy kierowania na badania profilaktyczne oraz wystawiania zlecenia na transport sanitarny. Zapewne jest to wynikiem poszukiwania metod zmniejszania kosztów własnych w związku z udzielaniem świadczeń zdrowotnych w podstawowym zakresie.

Ponadto sygnały dowodzą, że dostęp do świadczeń podstawowej opieki zdrowotnej pogarsza się w dużych aglomeracjach, gdzie pacjenci muszą oczekiwać na kontakt z lekarzem nawet do kilkunastu dni. Natomiast w niewielkich ośrodkach i na wsi dostęp jest bieżący. W mniejszych ośrodkach głównym problemem jest kształtowanie relacji pomiędzy pacjentem, jego rodziną a pracownikiem medycznym.

AMBULATORYJNA OPIEKA SPECJALISTYCZNA

Ambulatoryjna opieka specjalistyczna jest rodzajem świadczeń zdrowotnych, które mają wspierać lekarza rodzinnego. Pacjent ubezpieczony może uzyskać świadczenie lekarza specjalisty udzielane w warunkach ambulatoryjnych, jedynie na podstawie skierowania lekarza ubezpieczenia zdrowotnego. Skierowanie nie jest wymagane, gdy pacjent ubezpieczony zamierza skorzystać z porady lekarza ginekologa, położnika, wenerologa i onkologa. Od 2015 r. w poradni okulistycznej i dermatologicznej wprowadzono obowiązek posiadania skierowania wystawionego przez lekarza POZ lub specjalistę. Ta zmiana miała na celu skrócenie kolejek oczekujących do tych poradni.

Udając się na wizytę, wraz ze skierowaniem do specjalisty, pacjent powinien posiadać wyniki badań diagnostycznych potwierdzających wstępne rozpoznanie. Z obowiązku posiadania skierowania do poradni specjalistycznej zostali zwolnieni pacjenci ze szczególnymi uprawnieniami do świadczeń, m.in. osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności.

Najwięcej zgłoszeń w zakresie AOS w 2019 r., dotyczyło praw pacjenta do:

- ▶ świadczeń zdrowotnych, co stanowiło – 74%,
 - ▶ dokumentacji medycznej, co stanowiło – ok. 6,5%;
 - ▶ informacji o stanie zdrowia oraz wyrażenia zgody – ok. 1%
 - ▶ poszanowania godności i intymności, co stanowiło – 0,8%;
- wszystkich zgłoszeń kierowanych za pośrednictwem TIP dotyczących AOS.

Tabela 5. Problematyka zgłoszeń dotyczących AOS zarejestrowanych w latach 2015–2019

AMBULATORYJNA OPIEKA SPECJALISTYCZNA	2015	2016	2017	2018	2019
PRAWO DO ŚWIADCZEŃ ZDROWOTNYCH	5 596	7 709	9 010	9 092	10 011
dostęp do świadczeń zdrowotnych	3 760	5 679	6 585	6 691	7 562
problemy z rejestracją	862	1 424	1 776	1 806	1 799
czas oczekiwania na udzielenie świadczenia zdrowotnego	556	756	1 034	1 052	1 311
odsyłanie do lekarza kierującego (w tym POZ) celem uzupełnienia skierowania oraz dołączenie wyników badań diagnostycznych	454	577	603	613	783
odmowa wydania zaświadczenia lekarskiego	330	425	528	536	427
odmowa wydania skierowania na badania diagnostyczne	267	521	593	603	672

cd. tabeli

AMBULATORYJNA OPIEKA SPECJALISTYCZNA	2015	2016	2017	2018	2019
odmowa wyznaczenia terminu kolejnej wizyty w ramach kontynuacji leczenia	256	319	377	383	374
odmowa wykonania badań diagnostycznych w ramach kontroli leczenia szpitalnego	292	439	447	454	511
odmowa przekazania informacji dla lekarza POZ o zaleceniach do dalszego leczenia w formie dokumentu medycznego, zgodnie z obowiązującymi przepisami	158	241	203	206	311
odmowa zlecenia na transport sanitarny	80	222	261	265	273
odmowa udzielenia świadczenia zdrowotnego w miejscu zamieszkania chorego	146	166	164	166	171
odmowa orzekania o czasowej niezdolności do pracy	111	169	144	146	151
nierespektowanie uprawnień osób posiadających szczególne uprawnienia (np. honorowy zastępcy dawca krwi)	98	230	284	288	341
odmowa ordynacji leku, wyrobu medycznego i środka spożywczego specjalnego przeznaczenia żywieniowego z refundacją	124	140	126	128	97
odmowa wydania skierowania na świadczenia specjalistyczne	15	46	44	44	68
odmowa udzielenia świadczenia zdrowotnego w związku z brakiem potwierdzonego ubezpieczenia zdrowotnego	11	4	1	1	6
standardy i warunki udzielania świadczeń zdrowotnych	1 836	2 030	2 425	2 401	2 449
zachowanie pracowników przychodni	615	680	834	825	829
zastrzeżenia do leczenia	655	725	846	838	783
zaniechanie zapewnienia kompleksowości leczenia*	381	421	515	510	623
organizacja pracy przychodni AOS	185	204	230	228	121
PRAWO DO INFORMACJI, TAJEMNICY INFORMACJI ZWIĄZANYCH Z PACJENTEM ORAZ WYRAŻENIA ZGODY	244	136	150	110	134
odmowa udzielenia informacji, przekazanie informacji niepełnej	182	81	80	59	61
ograniczanie prawa osób upoważnionych do dostępu do informacji	49	21	41	30	21
udostępnienie informacji osobom nieuprawnionym	12	11	10	7	4
brak uzyskania świadomej zgody na udzielenie świadczenia zdrowotnego	1	23	19	14	26
PRAWO DO DOKUMENTACJI MEDYCZNEJ	803	1 283	1 220	905	878
odmowa udostępnienia dokumentacji medycznej	763	1 201	1 118	830	796
odmowa przekazania dokumentacji medycznej pomiędzy podmiotami na wniosek pacjenta w związku ze zmianą miejsca leczenia	16	49	61	45	37
zastrzeżenia związane z treścią dokumentacji medycznej	24	33	41	30	42

cd. tabeli

AMBULATORYJNA OPIEKA SPECJALISTYCZNA	2015	2016	2017	2018	2019
PRAWO DO ZGŁASZANIA NIEPOŻĄDANYCH DZIAŁAŃ PRODUKTÓW LECZNICZYCH	0	34	45	33	21
odmowa przyjęcia informacji o wystąpieniu niepożądanych objawów po zastosowaniu produktu leczniczego	0	34	45	33	12
PRAWO DO POSZANOWANIA INTYMNOŚCI I GODNOŚCI	429	119	131	98	85
pozbawienie prawa do uczestnictwa osoby bliskiej przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych	169	31	29	22	19
obecność osób nieuprawnionych przy udzielaniu świadczenia zdrowotnego	189	38	32	24	19
niezapewnienie warunków organizacyjnych w podmiocie leczniczym, gwarantujących poszanowanie intymności i godności	64	36	37	27	23
ograniczenie prawa pacjenta do leczenia bólu	7	14	33	25	19
PRAWO DO ZGŁOSZENIA SPRZECIWU WOBEC OPINII ALBO ORZECZENIA LEKARZA	72	97	69	51	37
zastrzeżenia do orzeczeń uzyskiwanych przez inne instytucje**	72	97	69	51	29
OGÓŁEM sygnałów telefonicznych dotyczących AOS*	7 124	9 378	10 625	10 289	13 516

* od 1 października 2017 r. sieć szpitali nakłada obowiązek zapewnienia opieki poszpitalnej w AOS i rehabilitacji.

** tj. biegłych sądowych, orzeczników ZUS/KRUS/Zespołów ds. Orzekania o Niepełnosprawności/medycyny pracy.

Najczęściej zgłaszane problemy w zakresie AOS dotyczyły realizacji prawa do świadczeń zdrowotnych, w tym:

- ▶ długiego czasu oczekiwania na konsultację u lekarza specjalisty;
- ▶ rozbieżności w informacji wskazywanej w Informatorze NFZ o terminach leczenia a informacji uzyskiwanej w podmiocie leczniczym;
- ▶ odmowy rejestracji skierowania bez potwierdzenia tej odmowy na skierowaniu;
- ▶ kwestionowania zaleceń lekarza przez rejestrację przychodni o wyznaczeniu kolejnego terminu wizyty w prowadzonym leczeniu;
- ▶ odmowy świadczeń towarzyszących (transport sanitarny, wystawienie zaświadczenia o czasowej niezdolności do pracy i innych zaświadczeń);
- ▶ odsyłania do innych lekarzy celem uzupełnienia udzielanego świadczenia zdrowotnego (badania diagnostyczne).

Tabela 6. Zgłoszenia zarejestrowane w latach 2015–2019 dotyczące świadczeń udzielanych w ramach poradni AOS

SPECJALIZACJA	2015	2016	2017	2018	2019
Alergologia	175	86	73	133	141
Audiologia i Foniatria	101	24	15	52	24
Chirurgia dziecięca	34	39	87	190	35
Chirurgia naczyniowa	121	212	218	179	389

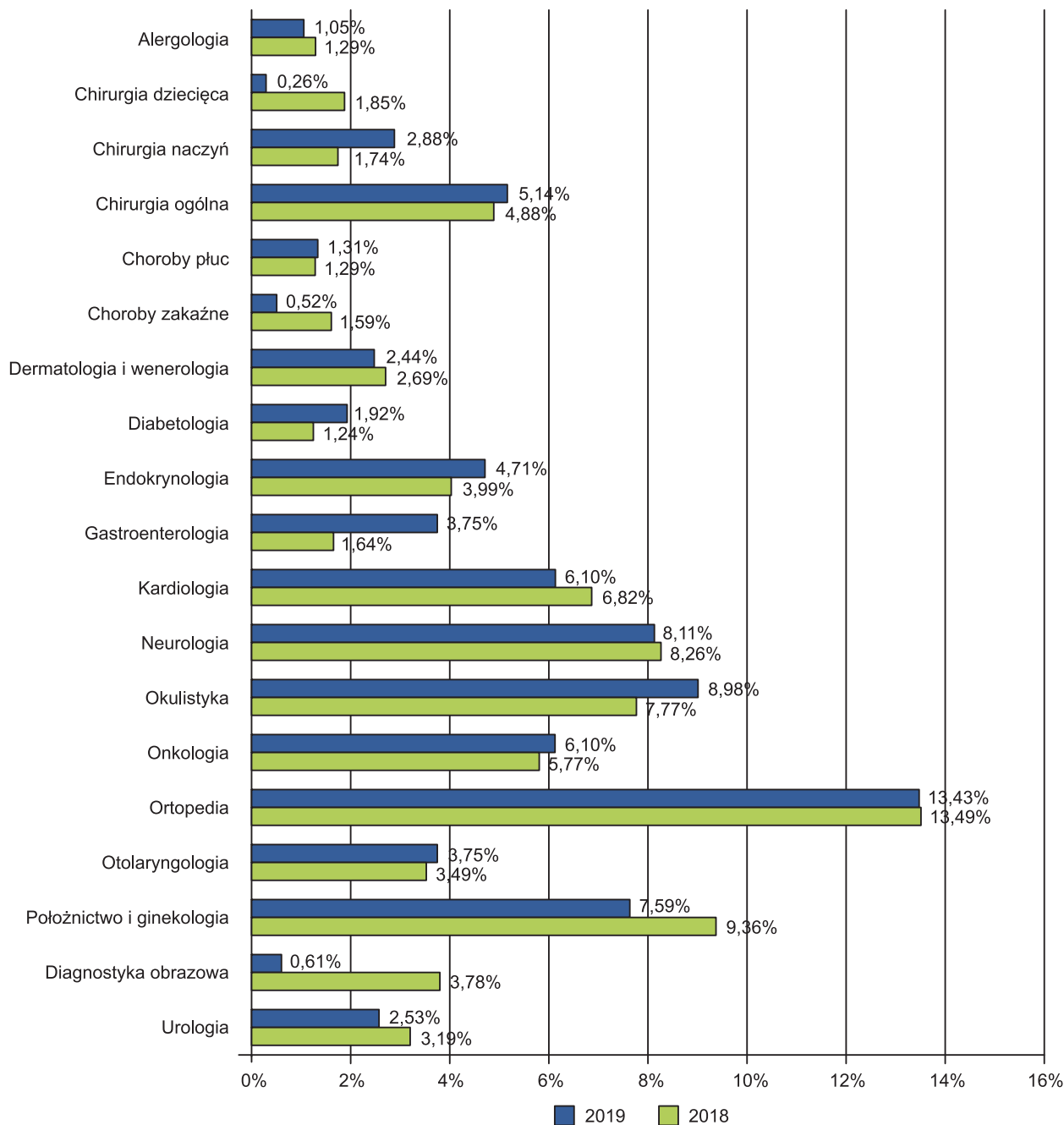
cd. tabeli

SPECJALIZACJA	2015	2016	2017	2018	2019
Chirurgia ogólna	551	541	604	512	695
Chirurgia plastyczna	27	24	15	164	82
Choroby metaboliczne	7	32	7	25	12
Choroby płuc	228	141	167	133	177
Choroby zakaźne	162	243	102	164	71
Dermatologia i Wenerologia	389	384	262	277	330
Diabetologia	154	102	175	128	259
Diagnostyka laboratoryjna	94	39	36	102	153
Diagnostyka obrazowa	839	697	677	394	82
Endokrynologia	570	533	560	410	636
Gastrologia	13	44	22	87	165
Genetyka	27	39	73	46	71
Geriatryka	20	24	7	41	47
Gastroenterologia	201	324	349	169	507
Ginekologia i Położnictwo	1 001	1 269	933	983	1 025
Hematologia	148	157	66	97	165
Hepatologia	47	16	36	15	59
Kardiochirurgia	13	24	7	10	12
Kardiologia	786	886	626	702	825
Leczenie osteoporozy	20	141	66	51	165
Leczenie autyzmu	0	0	7	5	0
Leczenie bólu	0	0	87	102	94
Leczenie HIV	0	0	29	5	0
Leczenie niepłodności	0	0	22	20	0
Medycyna pracy	295	282	138	184	200
Medycyna sportowa	20	8	7	36	59
Nefrologia	34	78	44	46	106
Neurochirurgia	87	172	146	108	342
Neurologia, w tym dziecięca	564	948	669	891	1 155
Okulistyka, w tym dziecięca	1 013	1 065	989	809	1 238
Onkologia	745	658	648	594	825
Ortopedia	1 257	1 559	1 480	1 388	1 815
Otolaryngologia	329	400	400	359	507
Poradnia Proktologiczna i Preluksacyjna	34	31	29	67	70
Reumatologia	108	172	226	138	271
Urologia	376	447	437	328	342
Wady postawy	7	39	0	1	0
Inne	220	169	67	143	365
OGÓŁEM	10 817	12 049	10 598	10 288	13 516

Analizując powyższe dane (tabela 6.) można wskazać poradnie AOS, w których odnotowano najwięcej zgłoszeń kierowanych za pośrednictwem TIP. Dane zawarte w wykresie 4. stanowią średnią z lat 2015–2019, gdyż liczba zgłoszeń dotyczących poszczególnych specjalizacji utrzymuje się na tym samym lub zbliżonym poziomie.

Zgłoszenia dotyczące ambulatoryjnej opieki specjalistycznej w 2019 r. najczęściej dotyczyły ortopedii (13,4%), okulistyki (8,9%), neurologii (8,1%), położnictwa i ginekologii (7,6%) oraz kardiologii (6,1%).

Wykres 4. Zgłoszenia dotyczące świadczeń AOS zarejestrowane w latach 2018–2019 z podziałem na wybrane zakresy świadczeń na tle porównawczym*

* Wykres nie uwzględnia wszystkich zakresów świadczeń zdrowotnych – szczegółowa informacja zawarto w tabeli nr 6.

Udział sygnałów dotyczących ambulatoryjnej opieki specjalistycznej w ogólnej liczbie zgłoszeń utrzymuje się w zasadzie na tym samym poziomie. Podstawowym mankamentem w dostępności do świadczeń AOS są z pewnością kolejki oczekujących. Sytuację w tym zakresie poprawia KAOS (kompleksowa ambulatoryjna opieka specjalistyczna), jednakże

dotyczy ona tylko niektórych zakresów świadczeń np. kardiologia. Możliwe, że poprawa tej sytuacji może nastąpić poprzez zwiększenie skuteczności zapewniania świadczeń zdrowotnych w ramach już obowiązujących przepisów. Wielu zdiagnozowanych pacjentów i z ustalonym trybem bieżącego leczenia nadal zajmuje miejsca w kolejkach, podczas gdy to leczenie może nastąpić poprzez przejęcie ich pod opieką podstawowej opieki zdrowotnej (preskrypcja leków, kontrolne badania diagnostyczne itp.)

OPIEKA STOMATOLOGICZNA

W ramach leczenia stomatologicznego tematyka zgłoszeń na TIP Rzecznika, w 2019 r., nie uległa zmianie.

Najwięcej zgłoszeń w zakresie opieki stomatologicznej w roku 2019 dotyczyło praw pacjenta do:

- ▶ świadczeń zdrowotnych, co stanowiło – 69,5%;
 - ▶ dokumentacji medycznej, co stanowiło – 12,7%;
- wszystkich zgłoszeń kierowanych za pośrednictwem TIP dotyczących opieki stomatologicznej.

Tabela 7. Problematyka zgłoszeń dotyczących opieki stomatologicznej zarejestrowanych w latach 2015–2019

OPIEKA STOMATOLOGICZNA	2015	2016	2017	2018	2019
PRAWO DO ŚWIADCZEŃ ZDROWOTNYCH	1 179	1 447	1 268	1 626	1 811
dostęp do świadczeń zdrowotnych	557	709	735	943	979
odmowa udzielenia świadczenia zdrowotnego w trybie nagłym	197	236	191	245	304
czas oczekiwania na udzielenie świadczenia (m.in. ortodoncja i protetyka)	166	224	251	322	342
proponowanie opłaty za świadczenia będące w katalogu świadczeń gwarantowanych	113	142	131	168	179
nierespektowanie uprawnień osób posiadających szczególne uprawnienia (np. honorowy zasłużony dawca krwi)	46	69	114	146	91
odsyłanie do lekarza kierującego (w tym POZ lub specjalisty) w celu uzupełnienia skierowania oraz dołączenia wyników badań diagnostycznych	35	38	48	62	19
standardy i warunki udzielania świadczeń zdrowotnych	622	738	533	683	832
zastrzeżenia do wykonywanych świadczeń zdrowotnych	423	383	304	390	481
zachowanie pracowników podmiotu leczniczego i etyka pracownika medycznego	178	198	182	233	304
warunki udzielania świadczeń zdrowotnych	21	157	47	60	31
PRAWO DO ZGŁASZANIA NIEPOŻĄDANYCH DZIAŁAŃ PRODUKTÓW LECZNICZYCH	0	3	9	12	4
odmowa przyjęcia zgłoszenia o niepożądanych skutkach zastosowania wyrobu medycznego	0	3	9	12	2

cd. tabeli

OPIEKA STOMATOLOGICZNA	2015	2016	2017	2018	2019
PRAWO DO TAJEMNICY INFORMACJI ZWIĄZANYCH Z PACJENTEM	5	11	9	12	7
udostępnienie informacji osobom nieuprawnionym	5	11	9	12	7
PRAWO DO WYRAŻENIA ZGODY	1	2	1	1	4
brak uzyskania świadomej zgody na udzielenie świadczenia zdrowotnego	1	2	1	1	4
PRAWO DO DOKUMENTACJI MEDYCZNEJ	169	209	231	296	331
odmowa udostępnienia dokumentacji medycznej	148	190	198	254	291
zastrzeżenia związane z treścią dokumentacji medycznej	21	19	33	42	40
OGÓŁEM sygnałów telefonicznych dotyczących stomatologii	1 355	1 672	1 518	1 947	2 604

Najczęściej zgłaszane problemy w zakresie stomatologii dotyczyły realizacji prawa do świadczeń zdrowotnych, w tym:

- ▶ odmowy udzielenia świadczenia w trybie nagłym;
- ▶ długich terminów oczekiwania na udzielenie świadczenia zdrowotnego głównie w zakresie ortodoncji oraz protetyki;
- ▶ odmowy wykonania badań diagnostycznych, w tym badań obrazowych;
- ▶ zastrzeżeń do skuteczności leczenia oraz wykonywanych świadczeń (m.in. pozostawienie w kanale zębowym odłamka narzędzia, błędnie wykonana proteza czy inny implant stomatologiczny itp.);
- ▶ braku możliwości wyboru wyrobu medycznego o wyższej jakości za dopłatą do świadczenia;
- ▶ nierespektowania prawa pacjentów, posiadających uprawnienia do przyjęcia poza kolejnością.

Najwięcej sygnalizowanych problemów w stomatologii dotyczy efektów leczenia.

Pacjenci zaakceptowali ustalony katalog świadczeń gwarantowanych stąd zgłoszenia przez ten pryzmat dotyczą w zasadzie dostępności do świadczeń w sytuacji nagłej (ból zęba, ekstrakcja). Dobrym rozwiązaniem w leczeniu stomatologicznym jest powrót gabinetów stomatologicznych do szkół. Jednakże nie wszędzie proces tego powrotu odbywa się sprawnie. Zapewne będzie wymagało to czasu.

LECZENIE SZPITALNE

Liczba zgłoszeń w 2019 r. spośród wszystkich potwierdza, że podczas leczenia szpitalnego najczęściej dochodzi do konfliktów i przejawów niezadowolenia pacjentów. Sygnały dotyczące tego rodzaju usług medycznych stanowiły 24,4% wszystkich zgłoszeń kierowanych za pośrednictwem TIP, które dotyczyły respektowania uprawnień pacjentów.

Jak wskazują dane zamieszczone w tabeli 8. – 61,4% zgłoszonych w 2019 r. uwag, dotyczy 6 podstawowych oddziałów specjalistycznych, tj.:

- ▶ **ortopedii** (15,2%);
- ▶ **szpitalnego oddziału ratunkowego** (13,8%);
- ▶ **chirurgii ogólnej** (ok. 9,3%);
- ▶ **chorób wewnętrznych** (8,1%);
- ▶ **neurologii** (8%);
- ▶ **ginekologii i położnictwa** (ok. 7%).

Tabela 8. Zgłoszenia dotyczące leczenia szpitalnego zarejestrowane w latach 2015–2019 według zakresów świadczeń

LECZENIE SZPITALNE	2015	2016	2017	2018	2019
Alergologia	40	24	36	5	59
Anestezjologia i intensywna terapia	410	494	539	430	365
Chirurgia dziecięca	128	219	131	143	247
Chirurgia ginekologiczna	0	0	7	2	0
Chirurgia naczyniowa	60	149	131	108	141
Chirurgia ogólna	1 485	1 332	1 594	1 460	1 508
Chirurgia onkologiczna	0	0	66	51	24
Chirurgia plastyczna	60	24	36	31	59
Chirurgia ręki	0	0	15	10	0
Chirurgia szczękowo-twarzowa	81	39	51	56	94
Choroby metaboliczne	0	0	15	1	0
Choroby płuc	255	321	277	266	247
Choroby wewnętrzne	1 539	1 230	1 449	1 450	1 320
Choroby zakaźne	128	204	138	122	165
Dermatologia i Wenerologia	94	94	87	97	94
Diabetologia	20	31	0	20	24
Endokrynologia	54	125	51	108	59
Gastrologia	7	16	15	31	35
Gastroenterologia	188	157	160	261	153

cd. tabeli

LECZENIE SZPITALNE	2015	2016	2017	2018	2019
Gastroenterologia dziecięca	0	0	7	2	0
Geriatrya	34	133	87	5	59
Ginekologia i Położnictwo	1 169	1 254	1 216	1 040	1143
Hematologia	121	86	87	72	118
Hepatologia	7	0	15	15	12
Immunologia	0	0	15	26	0
Kardiochirurgia	168	306	197	102	212
Kardiologia	471	423	546	476	471
Kardiologia dziecięca	0	0	7	10	0
Hipertensjologia	0	0	7	5	0
Medycyna pracy	0	0	15	0	0
Medycyna ratunkowa SOR	2 936	2 679	2 919	2 721	2239
Nefrologia	208	157	124	154	141
Neonatologia	188	172	204	256	177
Neurochirurgia	349	517	415	338	566
Neurologia	1 055	1 238	1 230	1 429	1 296
Neurologia dziecięca	0	0	29	31	71
Okulistyka	847	572	466	569	742
Onkologia	887	659	743	538	460
Onkologia dziecięca	0	0	29	20	0
Ortopedia	2 405	2 876	2 344	2 357	2463
Otolaryngologia	457	462	371	395	306
Pediatrya	329	313	313	400	318
Radiologia i diagnostyka obrazowa	74	31	51	26	0
Radioterapia	0	0	15	31	59
Reumatologia	67	110	124	72	82
Toksykologia	0	0	29	20	0
Torakochirurgia	0	0	22	31	24
Transplantologia kliniczna	67	64	51	56	24
Urologia	383	266	379	354	365
Urologia dziecięca	0	0	7	5	0
Inne	160	41	14	74	296
OGÓŁEM	16 931	16 818	16 876	16 282	16 238

Najczęstsze zgłoszenia odnośnie leczenia szpitalnego w 2019 roku, dotyczyły praw pacjenta do:

- ▶ świadczeń zdrowotnych, co stanowiło – 83,4%;
 - ▶ dokumentacji medycznej, co stanowiło – 7%;
 - ▶ informacji o stanie zdrowia oraz wyrażenia zgody, co stanowiło – 6,6%
- wszystkich zgłoszeń kierowanych za pośrednictwem TIP w zakresie leczenia szpitalnego.

Tabela 9. Problematyka zgłoszeń dotyczących leczenia szpitalnego, zarejestrowanych w latach 2015–2019

LECZENIE SZPITALNE	2015	2016	2017	2018	2019
PRAWO DO ŚWIADCZEŃ ZDROWOTNYCH	14 571	14 602	15 057	13 877	13 549
dostęp do świadczeń zdrowotnych	10 174	10 256	10 012	9 225	9 321
odmowa udzielenia świadczenia w ramach kontroli leczenia szpitalnego, w terminie zaleconym przez lekarza	2 187	2 373	2 390	2 367	2 458
odmowa kwalifikacji do leczenia szpitalnego	1 769	1 802	1 934	1 783	1 278
odmowa świadczeń towarzyszących (zwolnienie lekarskie, zaświadczenia itp.)	1 595	1 753	2 005	1 849	1 911
odsyłanie do lekarza kierującego (w tym POZ, specjalisty) celem uzyskania skierowania oraz dołączenia wyników badań diagnostycznych	1 200	1 101	795	733	829
czas oczekiwania na udzielenie świadczenia zdrowotnego	1 088	1 085	908	837	917
kwestionowanie wypisu ze szpitala	846	714	812	749	812
zwracanie się o dostarczenie dla pacjenta na oddział leków i wyrobów medycznych oraz środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego	713	597	414	382	291
zaniechanie zapewnienia pacjentowi ciągłości leczenia w innych rodzajach świadczeń zdrowotnych* (np. rehabilitacja, opieka długoterminowa)	353	314	253	162	194
odmowa zlecenia na transport sanitarny	161	187	211	195	172
nierespektowanie uprawnień osób posiadających szczególne uprawnienia (np. honorowy zasłużony dawca krwi)	145	191	218	201	211
odmowa podjęcia leczenia z powodu „rejonizacji” oraz odsyłanie pacjenta do innych szpitali	117	139	72	66	38
standardy i warunki udzielania świadczeń zdrowotnych	4 397	4 346	5 045	4 652	4 228
zastrzeżenia do standardów wykonywanych świadczeń	2 800	2 629	3 289	3 033	2 987
zdarzenie niepożądane podczas udzielania świadczeń zdrowotnych	52	47	23	21	7
warunki udzielania świadczeń zdrowotnych (organizacja podmiotu w tym zastrzeżenia do wyżywienia), pobieranie opłat za udzielane świadczenia zdrowotne	1 545	1 670	1 733	1 598	1 189
PRAWO DO INFORMACJI, TAJEMNICY INFORMACJI ZWIĄZANYCH Z PACJENTEM ORAZ WYRAŻENIA ZGODY	1 043	1 204	1 161	1 238	1 078
odmowa udzielenia informacji	369	442	612	564	461
przekazanie informacji niepełnej i niezrozumiałej	414	459	437	403	329
ograniczanie prawa osób upoważnionych do dostępu do informacji	119	68	112	103	133
udostępnienie informacji osobom nieuprawnionym	22	16	9	8	2
brak uzyskania świadomej zgody na udzielenie świadczenia zdrowotnego	119	219	173	160	111
PRAWO DO ZGŁASZANIA NIEPOŻĄDANYCH DZIAŁAŃ PRODUKTÓW LECZNICZYCH	0	44	40	37	23
odmowa przyjęcia informacji o wystąpieniu niepożądanych działań po zastosowaniu produktu leczniczego	0	44	40	37	21

cd. tabeli

LECZENIE SZPITALNE	2015	2016	2017	2018	2019
PRAWO DO POSZANOWANIA INTYMNOŚCI I GODNOŚCI	175	192	166	153	177
pozbawienie prawa do uczestnictwa osoby bliskiej przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych	51	64	53	49	72
niezapewnienie warunków organizacyjnych w podmiocie leczniczym gwarantujących poszanowanie intymności i godności	124	107	79	73	51
ograniczenie prawa pacjenta do leczenia bólu	0	21	34	31	49
PRAWO DO DOKUMENTACJI MEDYCZNEJ	1 068	802	821	757	1 129
odmowa udostępniania dokumentacji medycznej	741	549	542	500	628
odmowa dostępu do dokumentacji medycznej osoby zmarłej	218	212	257	237	297
zastrzeżenia związane z treścią dokumentacji medycznej	109	41	22	20	118
PRAWO DO ZGŁOSZENIA SPRZECIWU WOBEC OPINII ALBO ORZECZENIA LEKARZA					
zastrzeżenia do orzeczeń uzyskiwanych przez inne instytucje**	51	40	33	30	41
PRAWO DO POSZANOWANIA ŻYCIA PRYWATNEGO I RODZINNEGO	145	142	193	178	241
odmowa dodatkowej opieki pielęgnacyjnej	76	71	104	96	159
kwestionowanie opłat i ich wysokości za pobyt w szpitalu przy łóżku pacjenta	69	71	89	82	61
PRAWO DO OPIEKI DUSZPASTERSKIEJ	1	3	2	2	0
odmowa zgody na skorzystanie z prawa do opieki duszpasterskiej	1	3	2	2	0
PRAWO DO PRZECHOWYWANIA RZECZY WARTOŚCIOWYCH W DEPOZYCIE	1	0	1	1	0
OGÓŁEM sygnałów telefonicznych dotyczących leczenia szpitalnego	17 055	17 029	17 474	16 282	16 238

* od 1 października 2017 r. sieć szpitali nakłada obowiązek zapewnienia opieki poszpitalnej w AOS i rehabilitacji.

** tj. biegłych sądowych, orzeczników ZUS/KRUS/Zespołów ds. Orzekania o Niepełnosprawności/medycyny pracy.

Najczęściej zgłaszane problemy w zakresie leczenia szpitalnego dotyczyły realizacji prawa do świadczeń zdrowotnych, w tym:

- ▶ standardów i warunków udzielania świadczeń zdrowotnych;
- ▶ kwalifikacji do leczenia szpitalnego oraz odmowy udzielenia świadczenia w ramach kontroli leczenia;
- ▶ czasu oczekiwania na udzielenie świadczenia;
- ▶ uzależniania przyjęcia do szpitala od wykonania badań diagnostycznych;
- ▶ odmowy wydania zlecenia na transport sanitarny;
- ▶ zachowania pracowników oddziałów szpitalnych;
- ▶ braku zapewnienia ciągłości i kontynuacji leczenia;
- ▶ kwestionowania wypisu ze szpitala;
- ▶ żądania od pacjentów i ich rodzin dostarczenia na oddział leków i wyrobów medycznych dla pacjenta, z chorobami współistniejącymi.

Od wielu lat najwięcej zgłoszeń dotyczy oddziałów szpitalnych, do których trafiają pacjenci w trybie nagłego pogorszenia stanu zdrowia zagrażającego życiu (medycyna ratunkowa 13,8%) i chirurgia urazowo-ortopedyczna 15,2%), chirurgia ogólna, interna.

Druga grupa skarg dotyczy pacjentów leczonych planowo w szpitalach. Najczęściej kwestionowany jest tryb kwalifikowania do leczenia oraz wskazywane są uwagi związane z procesem samego leczenia. W przekonaniu wielu pacjentów posiadanie skierowania do szpitala jest na tyle wystarczające, że do tego leczenia w szpitalu musi dojść. Nie dopuszczają oni innej możliwości. Podobnie pacjenci zgłaszający się w trybie nagłym do szpitala mają zastrzeżenia do niezapewniani im choćby krótkiego pobytu w szpitalu. Bardzo wiele sygnałów dotyczy uwag i zastrzeżeń do wypisywania chorych ze szpitala, w sytuacji ich zdaniem niezakończonego jeszcze leczenia.

SZPITALNY ODDZIAŁ RATUNKOWY

Szpitalny Oddział Ratunkowy pełni szczególną rolę w placówce medycznej. Zadania SOR to wstępna diagnostyka i leczenie w zakresie niezbędnym dla stabilizacji funkcji życiowych osób znajdujących się w stanie nagłego zagrożenia życia lub zdrowia, z przyczyny wewnętrznej lub zewnętrznej, a w szczególności w razie wypadku, urazu, zatrucia u dorosłych i dzieci.

Dlatego też głównym problemem przedstawianym przez pacjentów, a dotyczącym SOR jest czas oczekiwania na świadczenie, w związku z nagłym zagrożeniem zdrowotnym lub doznany urazem. Pacjenci wyrażają niezadowolenie ze sposobu funkcjonowania SOR-ów. W szczególności skarżą się na kilkugodzinne oczekiwanie na konsultacje lekarzy specjalistów z innych oddziałów czy niezapewnienie posiłków lub wody dla pacjentów. Sytuacja ta częściowo uległa zmianie po wprowadzeniu nowych przepisów dotyczących funkcjonowania SOR, jednak nadal zgłaszane są przypadki budzące niezadowolenie chorych.

Główne zgłoszenia – w zakresie SOR – w 2019 roku dotyczyły praw pacjenta do:

- ▶ świadczeń zdrowotnych, co stanowiło – 80%;
 - ▶ dokumentacji medycznej, co stanowiło – 6,3%;
 - ▶ informacji o stanie zdrowia oraz wyrażenia zgody, co stanowiło – 5%;
 - ▶ prawo do poszanowania godności i intymności, co stanowiło – 6,7%
- wszystkich zgłoszeń kierowanych za pośrednictwem TIP w zakresie SOR.

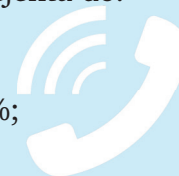

Tabela 10. Problematyka zgłoszeń dotyczących SOR zarejestrowanych w latach 2015–2019

SZPITALNY ODDZIAŁ RATUNKOWY	2015	2016	2017	2018	2019
PRAWO DO ŚWIADCZEŃ ZDROWOTNYCH	2 456	2 586	2 714	2 546	1 983
zastrzeżenia do standardów wykonywanych świadczeń	828	881	898	1 014	1 023
odmowa kwalifikacji do leczenia szpitalnego	414	329	369	351	71
kwestionowanie wypisu z SOR	368	341	359	298	199
odmowa wydania świadczeń towarzyszących (zwolnienie lekarskie, etc.)	342	421	402	269	283
odmowa świadczenia zdrowotnego w trybie nagłym	185	139	127	118	71
warunki udzielania świadczeń zdrowotnych	177	166	200	162	104
niepodjęcie czynności w przekazaniu pacjenta do innego ośrodka szpitalnego	147	139	152	141	172
odmowa udzielenia świadczenia z powodu „rejonizacji”	113	97	141	129	21
nierespektowanie uprawnień osób posiadających szczególne uprawnienia (np. honorowy zasłużony dawca krwi)	57	73	66	64	39

cd. tabeli

SZPITALNY ODDZIAŁ RATUNKOWY	2015	2016	2017	2018	2019
PRAWO DO INFORMACJI, TAJEMNICY INFORMACJI ZWIĄZANYCH Z PACJENTEM ORAZ WYRAŻANIA ZGODY	151	160	110	154	123
odmowa udzielenia informacji, przekazanie informacji niepełnej i niezrozumiałej	128	142	106	105	72
udostępnienie informacji osobom nieuprawnionym	21	17	3	27	13
brak uzyskania świadomej zgody na udzielenie świadczenia zdrowotnego	2	1	1	22	4
PRAWO DO POSZANOWANIA INTYMNOŚCI I GODNOŚCI	121	175	208	202	167
pozbawienie prawa do uczestnictwa osoby bliskiej przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych	37	43	63	64	73
brak zapewnienia intymności podczas udzielania świadczeń zdrowotnych	32	28	30	37	21
ograniczenie prawa pacjenta do leczenia bólu	27	63	78	68	51
kierowanie do pacjenta niestosownych uwag i komentarzy niezwiązanych z udzielaniem świadczenia zdrowotnego	25	41	37	33	22
PRAWO DO DOKUMENTACJI MEDYCZNEJ	146	127	97	189	156
odmowa udostępnienia dokumentacji medycznej	54	83	74	109	128
zastrzeżenia związane z treścią dokumentacji medycznej	92	44	23	80	27
PRAWO DO ZGŁOSZENIA SPRZECIWU WOBEC OPINII ALBO ORZECZENIA LEKARZA	23	14	31	32	18
zastrzeżenia do orzeczeń uzyskiwanych przez inne instytucje*	23	14	31	32	4
PRAWO DO POSZANOWANIA ŻYCIA PRYWATNEGO I RODZINNEGO	22	28	37	34	12
odmowa dodatkowej opieki pielęgnacyjnej i kontaktu z osobami bliskimi	22	28	37	34	12
OGÓŁEM sygnałów telefonicznych dotyczących SOR	2 919	3 090	3 197	3 157	2 478

* tj. biegłych sądowych, orzeczników ZUS/KRUS/Zespołów ds. Orzekania o Niepełnosprawności/medycyny pracy.

Najczęściej zgłaszane problemy dzwoniących w ramach SOR dotyczyły realizacji prawa do świadczeń zdrowotnych, w tym:

- ▶ długiego czasu oczekiwania na udzielenie świadczenia w trybie nagłego pogorszenia stanu zdrowia lub urazu;
- ▶ odmowy kwalifikacji do leczenia;
- ▶ nieprzekazania pacjenta do innego szpitala, w sytuacji stwierdzenia takich wskazań;
- ▶ odmowy realizacji świadczeń towarzyszących (m.in. transport sanitarny, wystawienie zaświadczenia o czasowej niezdolności do pracy);
- ▶ kwestionowania wypisu ze szpitalnego oddziału ratunkowego.

Szpitalny Oddział Ratunkowy funkcjonuje w ramach leczenia szpitalnego a jego zadania są wyodrębnione i zaakcentowane odrębnymi przepisami. Mimo wprowadzania wielu ulepszeń działania oddziału (np. TRIAGE) wciąż jest wiele skarg w tym zakresie. Zapewne jedną z przyczyn są problemy z zapewnieniem właściwej ilości lekarzy dyżurnych. Drugą z nich może być fakt, że wciąż SOR jest wykorzystywany przez pacjentów jako miejsce przeprowadzenia szybszej niż w AOS diagnostyki.

REHABILITACJA LECZNICZA

Rehabilitacja lecznicza jest rodzajem świadczeń zdrowotnych, realizowanym w warunkach: ambulatoryjnych, domowych, stacjonarnych oraz ośrodka lub oddziału dziennego. Aby skorzystać z tego świadczenia, wymagane jest skierowanie od lekarza ubezpieczenia zdrowotnego.

Najwięcej zgłoszeń obejmujących rehabilitację leczniczą w 2019 r. dotyczyło praw pacjenta do:

- ▶ świadczeń zdrowotnych, co stanowiło – 93 %;
- ▶ dokumentacji medycznej, co stanowiło – 1,2 %

– wszystkich zgłoszeń kierowanych za pośrednictwem TIP w zakresie świadczeń rehabilitacyjnych.

Tabela 11. Problematyka zgłoszeń dotyczących rehabilitacji zarejestrowanych w latach 2015–2019

REHABILITACJA LECZNICZA	2015	2016	2017	2018	2019
PRAWO DO ŚWIADCZEŃ ZDROWOTNYCH	1 516	1 969	2 490	2 216	3 289
dostęp do świadczeń zdrowotnych	628	767	1 036	796	1 754
czas oczekiwania na udzielenie świadczenia zdrowotnego	265	278	428	393	629
odmowa rejestracji skierowania zgodnie z obowiązującymi przepisami	141	135	167	147	191
skracanie cyklu leczenia z powodu święta lub innego dnia wolnego	97	112	129	115	143
nierespektowanie uprawnień osób posiadających szczególne uprawnienia (np. honorowy zasłużony dawca krwi)	49	81	147	134	586
odmowa świadczeń towarzyszących (transport, L4, zaświadczenia itp.)	62	83	82	71	193
odmowa udzielenia świadczenia zdrowotnego w związku z brakiem potwierdzonego ubezpieczenia zdrowotnego	14	78	83	70	12
standardy i warunki udzielania świadczeń zdrowotnych	888	1 202	1 454	1 286	1 535
zastrzeżenia do standardów wykonywanych świadczeń zdrowotnych	416	580	631	587	697
etyka pracownika podmiotu leczniczego	219	324	411	351	467
brak zapewnienia ciągłości i kompleksowości leczenia	87	117	233	204	371
PRAWO DO INFORMACJI	0	15	2	3	6
odmowa udzielenia informacji	0	15	2	3	4

cd. tabeli

REHABILITACJA LECZNICZA	2015	2016	2017	2018	2019
PRAWO DO TAJEMNICY INFORMACJI ZWIĄZANYCH Z PACJENTEM	8	3	6	8	0
udostępnienie informacji osobom nieuprawnionym	8	3	6	8	0
PRAWO DO POSZANOWANIA INTYMNOŚCI I GODNOŚCI	166	205	181	148	137
pozbawienie prawa do uczestnictwa osoby bliskiej przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych	4	9	11	14	11
niezapewnienie warunków organizacyjnych w podmiocie leczniczym, gwarantujących poszanowanie intymności i godności	151	172	163	123	119
PRAWO DO DOKUMENTACJI MEDYCZNEJ	46	58	33	32	41
odmowa udostępnienia dokumentacji medycznej	32	37	22	21	16
zastrzeżenia związane z treścią dokumentacji medycznej	14	21	11	11	13
PRAWO DO OPIEKI DUSZPASTERSKIEJ	1	2	1	2	0
odmowa zgody na skorzystanie z prawa do opieki duszpasterskiej	1	2	1	2	0
PRAWO DO PRZECHOWYWANIA RZECZY WARTOŚCIOWYCH W DEPOZYCIE	1	3	2	2	0
odmowa przyjęcia rzeczy do depozytu oraz zaginięcie przedmiotów i dokumentów	1	3	2	2	0
OGÓŁEM sygnałów telefonicznych dotyczących rehabilitacji	1 572	2 074	2 536	2 198	3 535

Najczęściej zgłaszane problemy w zakresie rehabilitacji leczniczej, dotyczyły realizacji prawa do świadczeń zdrowotnych, w tym:

- ▶ długiego czasu oczekiwania na uzyskanie świadczenia rehabilitacyjnego;
- ▶ uniemożliwienia zarejestrowania skierowań od różnych lekarzy, w tym samym lub innych podmiotach leczniczych;
- ▶ odmowy rejestracji skierowania na zabiegi oraz potwierdzenia tej odmowy;
- ▶ zaniechania przekazania pacjentów w ramach kontynuacji leczenia do rehabilitacji stacjonarnej;
- ▶ skracania czasu realizacji poszczególnych świadczeń rehabilitacyjnych;
- ▶ skracania okresu rehabilitacji w związku ze świętami, dniami wolnymi od pracy, długimi weekendami.

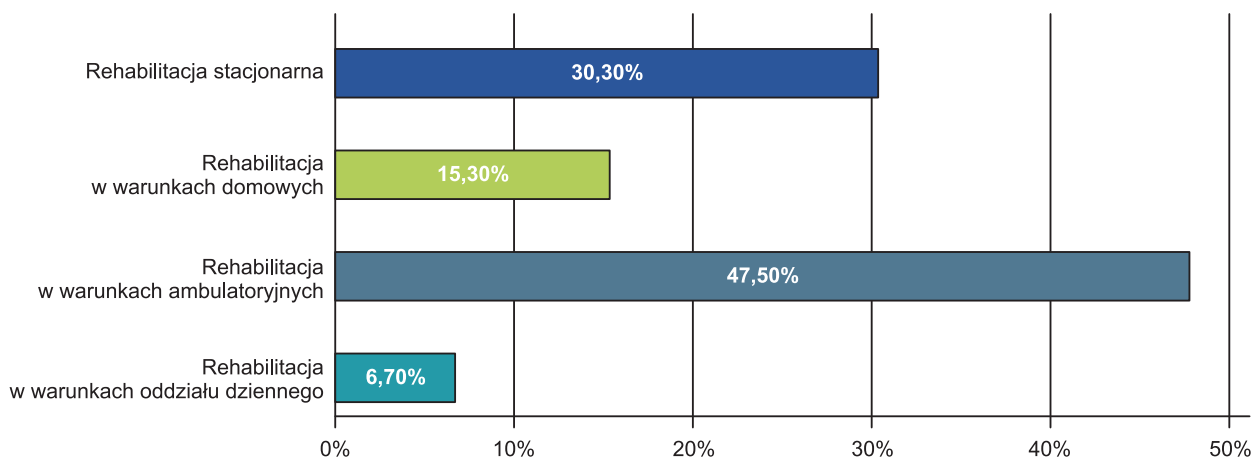
Tabela 12. Zgłoszenia dotyczące świadczeń zdrowotnych zarejestrowanych w latach 2015–2019, udzielanych w różnych rodzajach rehabilitacji leczniczej

RODZAJE REHABILITACJI	2015	2016	2017	2018	2019
Rehabilitacja stacjonarna	765	877	1 171	871	1 072
kardiologiczna	81	94	95	184	130
neurologiczna	189	239	248	292	247
ogólnoustrojowa	495	544	828	395	672

cd. tabeli

RODZAJE REHABILITACJI	2015	2016	2017	2018	2019
Rehabilitacja w warunkach domowych	107	70	58	107	542
Rehabilitacja w warunkach ambulatoryjnych	799	705	745	1 148	1 685
Rehabilitacja w warunkach oddziału dziennego	27	70	51	72	236
OGÓŁEM	1 698	1 722	2 025	2 198	3 535

Wykres 5. Zgłoszenia zarejestrowane w roku 2019 dotyczące świadczeń zdrowotnych, udzielanych w różnych rodzajach rehabilitacji leczniczej

Od kilku lat sygnalizowane problemy w zakresie dostępności do rehabilitacji leczniczej zaznaczają tendencję wyraźnie wzrostową. W roku 2019 osoby z niepełnosprawnością zgłaszały często problemy z ograniczaniem możliwości leczenia z powodu wyczerpania limitu kontraktu lub wyczerpania limitu świadczeń przez pacjenta pomimo potwierdzonego przepisami nielimitowanego dostępu do leczenia dla tej grupy pacjentów. Na skalę zgłoszeń wpłynęła również okoliczność skutecznego egzekwowania przepisu, który daje możliwość zarejestrowania w tym samym czasie tylko jednego skierowania, nawet wówczas gdy wskazania do rehabilitacji pochodzą od różnych lekarzy i z powodu różnych przyczyn. Zwiększona ilość sygnałów w 2019 roku dodatkowo była wynikiem majowego protestu fizjoterapeutów i ograniczonej dostępności do świadczeń.

OPIEKA DŁUGOTERMINOWA

W ramach opieki długoterminowej pacjent może skorzystać ze świadczeń zdrowotnych realizowanych w zakładach stacjonarnych lub w warunkach domowych. Zadaniem zakładu opiekuńczo-leczniczego jest okresowe objęcie całodobową pielęgnacją oraz kontynuacja leczenia u pacjentów przewlekle chorych a także osób, które przebyły leczenie szpitalne i mają ukończony proces diagnozowania, leczenia operacyjnego lub intensywnego leczenia zachowawczego, a nie wymagają już dalszej hospitalizacji na oddziale szpitalnym. Do zakładu opiekuńczo-leczniczego kwalifikowane są osoby, które według oceny opartej na skali Barthel¹ uzyskały 40 pkt lub mniej. Skala Barthel to międzynarodowa skala powszechnie stosowana w ocenie sprawności chorego. Jej zastosowanie ma na celu zdiagnozowanie, jakie czynności i w jakim stopniu chory może wykonać samodzielnie, z czyjąś pomocą lub nie może ich wykonywać w ogóle.

Najwięcej zgłoszeń w zakresie opieki długoterminowej dotyczyło 2019 r. praw pacjenta do:

- ▶ świadczeń zdrowotnych, co stanowiło – 90 %;
 - ▶ informacji o stanie zdrowia oraz wyrażenia zgody, co stanowiło – 4 %;
 - ▶ poszanowania godności i intymności, co stanowiło – 2 %;
 - ▶ dokumentacji medycznej, co stanowiło – 1,7 %;
- wszystkich zgłoszeń kierowanych za pośrednictwem TIP odnośnie opieki długoterminowej.

Tabela 13. Problematyka zgłoszeń dotyczących opieki długoterminowej zarejestrowanych w latach 2015–2019

OPIEKA DŁUGOTERMINOWA	2015	2016	2017	2018	2019
PRAWO DO ŚWIADCZEŃ ZDROWOTNYCH	695	966	1 130	1 010	826
dostęp do świadczeń zdrowotnych	359	528	578	522	364
czas oczekiwania na udzielenie świadczenia zdrowotnego	113	197	238	217	119
zwracanie się o dostarczenie dla pacjenta na oddział leków, wyrobów medycznych lub środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego	110	132	147	132	87

¹ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu świadczeń pielęgnacyjnych i opiekuńczych w ramach opieki długoterminowej (tekst jedn. Dz.U. z 2015 r. poz. 1658).

cd. tabeli

OPIEKA DŁUGOTERMINOWA	2015	2016	2017	2018	2019
odmowa zapewnienia leczenia specjalistycznego oraz badań diagnostycznych w trakcie pobytu w zakładzie opiekuńczo-leczniczym	60	71	78	71	42
odmowa zlecenia na transport sanitarny	47	79	72	63	13
żądanie podpisania umowy cywilnoprawnej na świadczenie usług pomimo kontraktu z NFZ	15	21	22	21	9
odmowa rejestracji skierowania bez potwierdzenia tej odmowy na skierowaniu	14	28	21	18	36
standardy i warunki udzielania świadczeń zdrowotnych	336	438	552	488	462
niewłaściwe zachowanie pracowników podmiotu leczniczego	175	246	320	279	311
zaniechanie zapewnienia kompleksowości leczenia	161	192	232	209	146
PRAWO DO TAJEMNICY INFORMACJI ZWIĄZANYCH Z PACJENTEM	18	6	5	4	6
udostępnienie informacji osobom nieuprawnionym	18	6	5	4	2
PRAWO DO WYRAŻENIA ZGODY	11	23	37	33	36
brak uzyskania świadomej zgody na udzielenie świadczenia zdrowotnego	11	23	37	33	35
PRAWO DO POSZANOWANIA INTYMNOŚCI I GODNOŚCI	0	39	21	21	17
pozbawienie prawa do uczestnictwa osoby bliskiej podczas wykonywania procedur medycznych	0	12	4	3	2
niezapewnienie warunków organizacyjnych w podmiocie leczniczym gwarantujących poszanowanie intymności i godności	0	20	6	7	6
ograniczenie prawa pacjenta do leczenia bólu	0	7	11	11	8
PRAWO DO DOKUMENTACJI MEDYCZNEJ	27	0	14	13	16
odmowa udostępnienia dokumentacji medycznej	27	0	14	13	9
PRAWO DO ZGŁOSZENIA SPRZECIWU WOBEC OPINII ALBO ORZECZENIA LEKARZA	3	3	7	5	3
zastrzeżenia do orzeczeń uzyskiwanych przez inne instytucje*	3	3	7	5	0
PRAWO DO POSZANOWANIA ŻYCIA PRYWATNEGO I RODZINNEGO	2	2	6	6	14
ograniczanie kontaktu z osobami bliskimi	2	2	6	6	13
PRAWO DO OPIEKI DUSZPASTERSKIEJ	1	1	0	0	0
odmowa zgody na skorzystanie z prawa do opieki duszpasterskiej	1	1	1	0	0
PRAWO DO PRZECHOWYWANIA RZECZY WARTOŚCIOWYCH W DEPOZYCIE	1	1	0	0	0
zaginięcie rzeczy w depozycie	1	1	0	0	0
OGÓŁEM sygnałów telefonicznych dotyczących opieki długoterminowej	443	573	561	502	919

* tj. biegłych sądowych, orzeczników ZUS/KRUS/Zespołów ds. Orzekania o Niepełnosprawności/medycyny pracy.

Najczęściej zgłaszane problemy w zakresie opieki długoterminowej dotyczyły realizacji prawa do świadczeń zdrowotnych, w tym:

- ▶ długiego czasu oczekiwania na uzyskanie świadczenia w warunkach stacjonarnych i domowych;
- ▶ ograniczenia pacjentom dostępu do uzyskania świadczeń specjalistycznych w ramach realizowanych świadczeń w warunkach stacjonarnych i domowych (np. stomatolog, kardiolog, okulista);
- ▶ ograniczenia prawa pacjenta do dodatkowej opieki pielęgnacyjnej;
- ▶ zastrzeżeń do dokonywanej oceny według skali Barthel.

Tabela 14. Zgłoszenie dotyczące świadczeń zdrowotnych udzielanych w różnych rodzajach opieki długoterminowej zarejestrowane w latach 2015–2019

OPIEKA DŁUGOTERMINOWA	2015	2016	2017	2018	2019
Świadczenia zdrowotne w ramach opieki długoterminowej w warunkach stacjonarnych	240	418	398	356	612
Świadczenia zdrowotne w ramach opieki długoterminowej w warunkach domowych	163	93	68	68	307
opieka nad pacjentami wentylowanymi mechanicznie	2	8	4	4	2
pielęgniarska opieka długoterminowa	161	85	64	69	305
OGÓŁEM	403	511	466	502	919

Analizy w sytuacji demograficznej kraju wskazują, że zwiększa się ilość populacji seniorów z wielochorobowością i wskazaniem do opieki długoterminowej stacjonarnej i domowej. Ilość zakładów pielęgnacyjno-opiekuńczych i opiekuńczo-leczniczych jest niewystarczająca a czas oczekiwania na miejsce odległy. Podobnie jest w opiece domowej. Drugim niepokojącym obszarem tego rodzaju świadczeń jest aspekt jakości i zachowania standardów opieki nad pacjentem.

OPIEKA PALIATYWNA I HOSPICYJNA

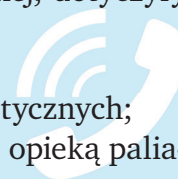
Opieka paliatywna i hospicyjna ma na celu poprawę jakości życia chorego i jego bliskich zmagających się z codziennymi problemami związanymi z postępującą, często nieuleczalną chorobą. Podejmowane działania służą zapobieganiu cierpienia, niesieniu ulgi, leczeniu bólu i innych objawów somatycznych, pomocy w rozwiązywaniu problemów oraz wsparciu dla rodziny pacjenta. Zgoda na sprawowanie opieki paliatywnej lub hospicyjnej musi być wyrażona na piśmie przez pacjenta. W przypadku dzieci, wymagana jest zgoda rodziców lub opiekunów prawnych, a w przypadku dziecka, które ukończyło 16 lat, także zgoda chorego dziecka. Świadczenia w opiece paliatywnej i hospicyjnej udzielane są w warunkach: domowych, ambulatoryjnych oraz stacjonarnych. Opieka hospicjum stacjonarnego sprawowana jest w szczególności w chorobach, które nie rokują nadziei na wyleczenie.

Tabela 15. Problematyka zgłoszeń dotyczących opieki hospicyjnej zarejestrowanych w latach 2015–2019

OPIEKA PALIATYWNA I HOSPICYJNA	2015	2016	2017	2018	2019
PRAWO DO ŚWIADCZEŃ ZDROWOTNYCH	178	167	162	266	295
dostęp do świadczeń zdrowotnych	112	1	129	187	199
czas oczekiwania na udzielenie świadczenia zdrowotnego	29	25	11	13	27
odmowa wykonania badań diagnostycznych	83	96	148	174	161
standardy i warunki udzielania świadczeń zdrowotnych	66	70	57	79	96
zachowanie pracowników podmiotu leczniczego w warunkach stacjonarnych	35	38	28	37	51
zastrzeżenia i uwagi do czynności pracowników medycznych zespołu opieki domowej	31	32	29	42	45
PRAWO DO WYRAŻENIA ZGODY	0	8	2	2	0
brak uzyskania świadomej zgody na udzielenie świadczenia zdrowotnego	0	8	2	2	0
OGÓŁEM sygnałów telefonicznych dotyczących opieki paliatywnej i hospicyjnej	178	175	213	251	295

Najczęściej zgłaszane problemy, w zakresie opieki paliatywno-hospicyjnej, dotyczyły realizacji prawa do świadczeń zdrowotnych, w tym:

- ▶ długiego czasu oczekiwania na objęcie opieką hospicyjną;
- ▶ odmowy zapewnienia leczenia specjalistycznego oraz badań diagnostycznych;
- ▶ braku możliwości uzyskania od pacjenta świadomej zgody na objęcie opieką paliatywno-hospicyjną.

Mała ilość zgłoszeń na infolinię może oznaczać, że w tym rodzaju świadczeń jest najmniej problemów. Tym niemniej warto jednak zwrócić uwagę na dostępność do świadczeń w opiece w domowej. Niepokojącym są kolejki oczekujących chorych onkologicznie a także sygnalizowana nierównomierność terytorialna w dostępie do opieki paliatywnej.

OPIEKA PSYCHIATRYCZNA I LECZENIE UZALEŻNIEŃ

Opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień są skierowane do osób z zaburzeniami psychicznymi oraz do osób uzależnionych i ich rodzin. W zależności od potrzeb i stanu pacjenta leczenie odbywa się w warunkach: stacjonarnych (psychiatrycznych, leczenia uzależnień oraz w izbie przyjęć), dziennych (psychiatrycznych i leczenia uzależnień), a także ambulatoryjnych (psychiatrycznych, leczenia środowiskowego oraz leczenia uzależnień).

Tabela 16. Zgłoszeń zarejestrowane w latach 2015–2019 wg rodzajów świadczeń zdrowotnych udzielanych w ramach opieki psychiatrycznej

RODZAJ ŚWIADCZEŃ ZDROWOTNYCH	2015	2016	2017	2018	2019
Oddział detoksykacyjny	20	54	51	113	59
Leczenie uzależnień	154	225	248	241	177
Leczenie nerwic	7	15	109	169	141
Psychiatria	3 562	3 492	4 237	4 693	3 688
Psychiatria dzieci i młodzieży	40	49	73	138	259
Psychologia kliniczna	14	39	36	87	47
Inne (psychogeriatrya, rehabilitacja psychiatryczna, detencja)	1	13	29	36	48
OGÓŁEM	3 797	3 877	4 783	5 477	4 419

W katalogu praw pacjenta nie pojawia się wprost prawo pacjenta do ochrony zdrowia psychicznego, jednakże Rzecznik Praw Pacjenta zajmuje się problemami osób z zaburzeniami psychicznymi. Na terenie szpitali psychiatrycznych, Rzecznika Praw Pacjenta, reprezentują rzecznicy praw pacjenta szpitala psychiatrycznego. Kontaktują się oni bezpośrednio z pacjentami placówek psychiatrycznych oraz na bieżąco monitorują ten obszar ochrony zdrowia.

Tabela 17. Problematyka zgłoszeń dotyczących opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień zarejestrowanych w latach 2015–2019

OPIEKA PSYCHIATRYCZNA I LECZENIE UZALEŻNIEŃ	2015	2016	2017	2018	2019
W zakresie ochrony zdrowia psychicznego	2 949	2 470	3 328	3 399	2 473
Prawo do świadczeń zdrowotnych	448	686	711	958	1 008
Prawo do informacji	78	124	119	172	191
Prawo do zgłaszania niepożądanych działań produktów leczniczych	0	35	51	83	72
Prawo do tajemnicy informacji związanych z pacjentem	65	66	72	163	67
Prawo do wyrażenia zgody	67	101	131	234	311

cd. tabeli

OPIEKA PSYCHIATRYCZNA I LECZENIE UZALEŻNIEŃ	2015	2016	2017	2018	2019
Prawo do intymności i godności	78	108	87	65	57
Prawo do dokumentacji	43	186	169	253	179
Prawo pacjenta do zgłoszenia sprzeciwu wobec opinii albo orzeczenia lekarza	29	15	28	32	37
Prawo do poszanowania życia rodzinnego	29	46	39	95	17
Prawo do przechowywania rzeczy wartościowych w depozycie	0	46	36	9	7
Prawo do opieki duszpasterskiej	11	4	12	14	0
OGÓŁEM	3 797	3 887	4 783	5 477	4 919

Główne problemy w zakresie opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień dotyczyły:

- ▶ zastrzeżeń do realizowania uprawnień pacjentów wynikających ze stosowania ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, tj.:
 - procedury przyjęcia do szpitala psychiatrycznego;
 - wypisania ze szpitala osoby przebywającej bez jej zgody;
 - stosowania przymusu bezpośredniego;
 - uzyskania zgody ordynatora do okresowego przebywania poza szpitalem;
- ▶ uwag odnoszących się do trybu leczenia farmakologicznego oraz postępowania terapeutycznego;
- ▶ leczenia bez zgody oraz zwłoki w uzyskiwaniu zastępczej zgody sądowej na leczenie pacjenta;
- ▶ odmowy przyjęcia informacji o niepożądanym działaniu środka farmaceutycznego;
- ▶ trudności w uzyskaniu dokumentacji medycznej i zastrzeżeń do jej treści;
- ▶ zastrzeżeń do warunków pobytu w szpitalu psychiatrycznym.

Sygnalizowanie problemów przez pacjentów tego rodzaju opieki medycznej ulega zmniejszeniu. Jest to zapewne efekt zmian systemowych w podejściu do leczenia, jak również efekt skuteczności w podejmowaniu spraw pacjentów przez rzeczników szpitali psychiatrycznych

PROBLEMATYKA ZGŁOSZEŃ WEDŁUG PRAWA PACJENTA

Z perspektywy Rzecznika Praw Pacjenta kluczowa jest analiza i rozwiązywanie problemów, które odnoszą się do obowiązujących praw pacjenta. Od lat zagadnienia związane z naruszaniem prawa do świadczeń zdrowotnych stanowią przeważającą liczbę zgłoszeń na infolinię. Również w 2019 r. ponad 81 % zgłoszeń w ramach TIP dotyczyło tego najważniejszego prawa pacjenta. W następnej kolejności było to prawo dostępu do dokumentacji medycznej. Kolejnym, najczęściej poruszonym zagadnieniem przez rozmówców, były kwestie związane z ochroną zdrowia psychicznego i dostępu do informacji o przebiegu leczenia. Nie odnotowaliśmy natomiast żadnych sygnałów związanych z prawem do opieki duszpasterskiej oraz prawem do ochrony rzeczy osobistych.

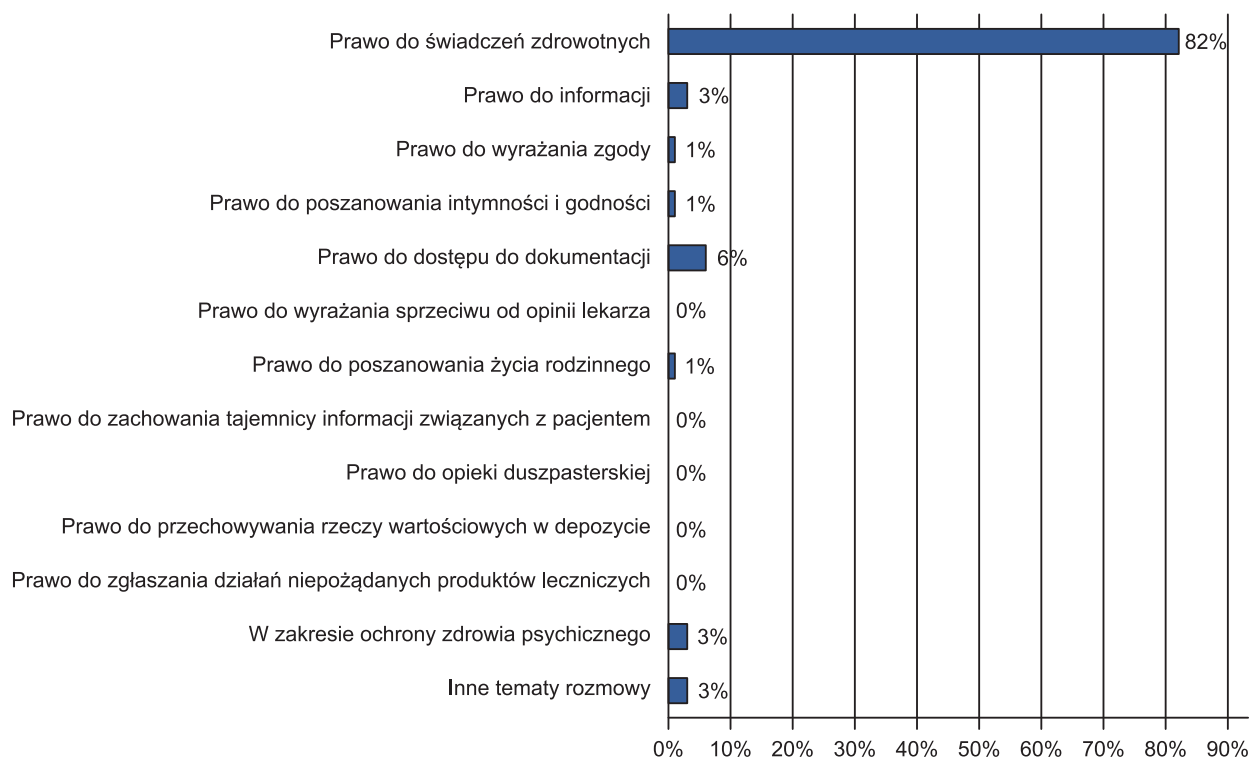
Tabela 18. Problematyka zgłoszeń według podziału na prawa pacjenta zarejestrowanych w latach 2018–2019

OKREŚLENIE OBSZARU PRAWA PACJENTA	OBSZAR PRAWA PACJENTA, KTÓREGO DOTYCZY ROZMOWA TELEFONICZNA				ZGŁOSZENIE NARUSZENIA DRUGIEGO PRAWA PACJENTA			
	2019	2018	(%)		2019	2018	(%)	
			2019	2018			2019	2018
PRAWO DO ŚWIADCZEŃ ZDROWOTNYCH	54 395	37 878	81,61	74,83	2 180	1 347	3,27	2,66
PRAWO DO INFORMACJI	1 673	1435	2,51	2,83	978	804	1,47	1,59
PRAWO DO WYRAŻANIA ZGODY	613	543	0,92	1,07	978	774	1,47	1,53
PRAWO DO POSZANOWANIA INTYMNOŚCI I GODNOŚCI	389	405	0,58	0,80	884	605	1,33	1,20
PRAWO DO DOSTĘPU DO DOKUMENTACJI	4 124	3 935	6,19	7,77	754	608	1,13	1,20
PRAWO DO WYRAŻANIA SPRZECIWU OD OPINII LE- KARZA	259	210	0,39	0,41	130	118	0,20	0,23
PRAWO DO POSZANOWA- NIA ŻYCIA RODZINNEGO	530	379	0,80	0,75	130	154	0,20	0,30
PRAWO DO ZACHOWANIA TAJEMNICY INFORMACJI ZWIĄZANYCH Z PACJENTEM	165	277	0,25	0,55	153	82	0,23	0,16
PRAWO DO OPIEKI DUSZPA- STERSKIEJ	0	10	0,00	0,02	0	7	0,00	0,01

cd. tabeli

OKREŚLENIE OBSZARU PRAWA PACJENTA	OBSZAR PRAWA PACJENTA, KTÓREGO DOTYCZY ROZMOWA TELEFONICZNA				ZGŁOSZENIE NARUSZENIA DRUGIEGO PRAWA PACJENTA			
	2019	2018	(%)		2019	2018	(%)	
			2019	2018			2019	2018
PRAWO DO PRZECHOWYWANIA RZECZY WARTOŚCIOWYCH W DEPOZYCIE	12	41	0,02	0,08	82	46	0,12	0,09
PRAWO DO ZGŁASZANIA NIEPOŻĄDANYCH DZIAŁAŃ PRODUKTÓW LECZNICZYCH	130	143	0,20	0,28	189	143	0,28	0,28
W ZAKRESIE OCHRONY ZDROWIA PSYCHICZNEGO	2 121	3 709	3,18	7,33	660	569	0,99	1,12
INNE TEMATY ROZMOWY	2 239	1 655	3,36	3,27	0	20	0,00	0,04
OGÓŁEM ZGŁOSZEŃ	66 650	50 620	100,00	100,00	7 118	5 277	10,68	10,42

Wykres 6. Obszar prawa pacjenta, którego dotyczy rozmowa telefoniczna – udział procentowy

W 2019 r. najczęściej zgłaszane problemy obejmowały:

1. Kolejki pacjentów oczekujących na świadczenia. Pacjenci zgłaszają uwagi do długiego czasu oczekiwania, szczególnie do niektórych poradni specjalistycznych m.in.: kardiologicznej, ortopedycznej, endokrynologicznej, okulistycznej, otolaryngologicznej, neurologicznej, neurochirurgicznej. Kolejki dotyczą również planowego leczenia szpitalnego z zakresu: ortopedii, reumatologii, otolaryngologii, urologii, a także w znacznym stopniu rehabilitacji ambulatoryjnej i szpitalnej. Pacjenci dostrzegają również nie-

zgodność informacji wskazanej w „Informatorze o terminach leczenia” NFZ z informacjami uzyskiwanymi przez pacjenta w punkcie rejestracji w konkretnej placówce medycznej.

2. Odwoływanie planowych wizyt i innych procedur leczniczych bez wskazania nowego terminu. W wielu przypadkach odwoływanie terminów zaplanowanych świadczeń ma miejsce kilkakrotnie. Najczęściej pacjentowi nie jest proponowany nowy termin wizyty lub szpital informuje chorego, że skontaktuje się z nim w przyszłości, by poinformować go o ustalonym terminie leczenia.

3. Odmowy udzielenia świadczenia zdrowotnego w zaleconym przez lekarza prowadzącego terminie. Niepokojący jest także brak gwarancji zapewnienia ciągłości leczenia w AOS i rehabilitacji.

4. Brak dostępu do badań diagnostycznych. Pacjenci skarżą się, że pomimo funkcjonujących w mediach akcji promujących profilaktykę zdrowotną, lekarze odmawiają kierowania pacjentów na badania diagnostyczne lub odmawiają wystawiania skierowań na te badania. Często praktyką jest odsyłanie pacjentów do POZ lub AOS po skierowania na badania już w toku kwalifikacji pacjenta do planowego leczenia szpitalnego.

5. Odsyłanie pacjentów do innych miejsc udzielania świadczeń zdrowotnych. Niejednokrotnie chorzy nie otrzymują pomocy medycznej lecz są odsyłani do innych placówek ochrony zdrowia. (Podawane są różne powody: brak specjalisty w SOR, szpital nie pełni „ostrego dyżuru”, „u nas długo się czeka, można w innym szpitalu”, „nie leczymy takich schorzeń” itp.). Znamienne jest, że w żadnym takim przypadku pacjent nie otrzymał tej informacji w formie pisemnej. Często zdarza się także brak zgody na zarejestrowanie tego faktu w księdze odmów.

6. Brak kompleksowego udzielania świadczeń zdrowotnych w placówce, która taką pomoc oferuje. Często ma miejsce nieuzasadnione odsyłanie pacjentów do innych lekarzy (najczęściej lekarzy POZ np. w celu uzyskania skierowania, zlecenia, zwolnienia).

7. Odmowy zapewnienia transportu sanitarnego. Tego typu naruszenia dotyczą wszystkich rodzajów świadczeń zdrowotnych.

8. Zwłokę w udzielaniu świadczenia w dniu jego realizacji. Pacjenci informują o dowolności ustalania kolejności przyjęć przez lekarzy (przyjmowanie znajomych, rozmowy z przedstawicielami firm farmaceutycznych, opuszczanie stanowiska pracy bez informacji o czasie powrotu lekarza). Tego rodzaju sytuacje najczęściej zdarzają się na SOR, także w AOS i POZ.

9. Zaniżanie jakości udzielanych świadczeń. To najczęściej: skracanie czasu zabiegów, przedwczesne wypisywanie ze szpitala, błędnie przeprowadzone badania, niewłaściwe pobranie materiału do badań.

10. Dostęp do dokumentacji medycznej. Zastrzeżenia dotyczą m.in.: pobierania – niezgodnych z obowiązującymi przepisami – opłat za udostępnienie dokumentacji medycznej,

zastrzeżenia do wpisów w dokumentacji medycznej czy też zwłoki w jej udostępnianiu. Zgłaszają także sytuacje rezygnacji, przez niektóre organy, ze zwrócenia się do placówki medycznej o dokumentację (np. Zakład Ubezpieczeń Społecznych czy Powiatowy Zespół ds. orzekania o niepełnosprawności).

11. Dostęp do lekarza POZ. Pacjenci najczęściej zgłaszają sytuacje odmów: rejestracji przyszłych wizyt, udzielenia świadczenia w stanie nagłym, iniekcji w gabinecie zabiegowym, wizyty domowej, przyjęcia deklaracji wyboru lekarza pierwszego kontaktu.

12. Dostęp do leków. Rozmówcy najczęściej skarżą się na niekontrolowany wzrost cen leków, brak konkretnego leku na liście refundowanej oraz dostępu do leków innowacyjnych. Często pojawia się także żądanie dostarczenia leków podczas hospitalizacji chorego.

13. Organizację procesu udzielania świadczeń. Dzwoniący zgłaszają, że bardzo często lekarze udzielają świadczeń niezgodnie z grafikiem przyjęć, niejednokrotnie niezgodnie z kolejnością zapisów. Pacjenci zwracają uwagę na częste przerwy lekarza podczas pracy, a także długie oczekiwanie na jego powrót.

14. Naruszenie zasad etycznych przez pracowników placówek medycznych. Chorzy skarżą się na kierowanie w ich kierunku niestosownych uwag, kwestionowanie zasadności zgłoszenia się po pomoc, recenzowanie zachowania i postawy pacjenta, oraz niestosowne słownictwo.

15. Nierespektowanie szczególnych uprawnień do świadczeń zdrowotnych (np. uprawnienia honorowych dawców krwi).

16. Skierowania na konkretne świadczenia zdrowotne. Pacjenci spotykają się z żądaniami dostarczenia skierowania przez osoby zwolnione z tego obowiązku, poprawienia treści skierowania z uwagi na wykryte wady i odsyłaniem chorych do wystawcy skierowania.

17. Tryb korzystania z prawa pacjenta do informacji. Rozmówcy skarżą się na odmowę udzielenia informacji oraz brak czasu pracowników medycznych na jej przekazanie. Często wyjaśnienia odbywają się w sposób niezrozumiały dla chorego, czas rozmowy jest ograniczony, co uniemożliwia zadawanie pytań przez pacjenta.

18. Warunki zapewniania dodatkowej opieki pielęgnacyjnej. Pacjenci zgłaszają pobieranie zawyżonych dodatkowych opłat bez uzasadnienia, odmowę pobytu przez całą dobę.

19. Lobbowanie pracowników medycznych za korzystaniem z usług komercyjnych danego podmiotu. Pacjentom często wskazywane są nieistniejące bariery w uzyskaniu świadczenia wraz z jednoczesną informacją, że lekarz przyjmuje prywatnie. Dotyczy to również sytuacji, gdy chory ubiega się o dostęp do planowego leczenia szpitalnego. Tacy pacjenci są często skłaniani do korzystania z usług lekarza pracującego na oddziale w jego prywatnym gabinecie.

20. Brak możliwości złożenia skargi. Pacjenci są często zniechęceni do tej czynności, zdarza się, że brakuje księgi skarg i wniosków lub możliwości złożenia skargi do protokołu. Pojawiają się też przypadki odmowy przyjęcia i potwierdzenia pisma skargowego.

21. Zastrzeżenia do błędnego leczenia i dochodzenie roszczeń pieniężnych.

22. Bariery w udzielaniu świadczeń osobom z niepełnosprawnościami. Pacjenci skarżą się przede wszystkim na brak aparatury diagnostycznej: TK, MR, łóżek i stołów operacyjnych dla pacjentów z otyłością; ograniczony dostęp do świadczeń stomatologicznych dla osób z niepełnosprawnościami oraz nieprzystosowanie gabinetów ginekologicznych dla kobiet z niepełnosprawnościami. Osoby te zwracają także uwagę na bariery architektoniczne oraz brak oznakowania piktogramami miejsc udzielania świadczeń zdrowotnych w placówce medycznej.

WNIOSKI

Dzięki analizie zgłoszeń z infolinii Rzecznik Praw Pacjenta posiada wiedzę na temat bieżących spraw i problemów, z jakimi spotykają się pacjenci. Może więc szybko reagować oraz skutecznie ich wspierać. Monitoring sytuacji w systemie ochrony zdrowia służy także weryfikacji strategicznych celów działania urzędu.

Wśród najważniejszych zadań na najbliższy czas pojawiły się takie zagadnienia jak:

- ▶ Zwiększenie dostępu do świadczeń zdrowotnych dla dzieci i młodzieży na psychiatrycznych oddziałach dziecięcych
- ▶ Zwiększenie dostępu oraz podniesienie poziomu koordynacji w leczeniu rehabilitacyjnym
- ▶ Skrócenie czasu oczekiwania na udzielenie świadczenia zdrowotnego w poszczególnych rodzajach świadczeń
- ▶ Podniesienie jakości opieki zdrowotnej nad osobami w podeszłym wieku
- ▶ Utworzenie ogólnopolskiej bazy wiedzy o problemach zdrowotnych
- ▶ Skoordinowanie wsparcia i opieki nad pacjentami nieporadnymi/niesamodzielnymi
- ▶ Uregulowanie odpowiedzialności zawodowej pozostałego personelu udzielającego świadczeń zdrowotnych
- ▶ Wprowadzenie możliwości dopłaty do wyższej jakości wyrobu medycznego
- ▶ Wdrożenie modelu szybkiej i adekwatnej rekompensaty za utracone zdrowie
- ▶ Podniesienie jakości żywienia w podmiotach leczniczych udzielających świadczeń zdrowotnych całodobowo
- ▶ Podniesienie poziomu etyki pracownika medycznego²

Autor: Marek Cytacki

² Więcej: Problematyka zgłoszeń kierowanych na Infolinię Rzecznika Praw Pacjenta w latach 2015–2018, Raport Rzecznika Praw Pacjenta, Warszawa, styczeń 2019, s.52–55. https://archiwum.rpp.gov.pl/gfx/bpp/userfiles/_public/rzecznik/raporty_rpp/problematyka_zgloszen_kierowanych_na_infolinie_rpp_2015-2018.pdf (data dostępu 03.06.20.)

Rzecznik Praw Pacjenta

W przypadku pytań, wątpliwości lub sytuacji naruszenia praw pacjenta
skontaktuj się z Biurem Rzecznika Praw Pacjenta

ul. Młynarska 46
01-171 Warszawa

Telefoniczna Informacja Pacjenta

800 190 590

czynna pn.–pt. w godz. 8:00–18:00

kancelaria@rpp.gov.pl
www.gov.pl/rpp